

הלכות קריאת שמע פרק ב - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור – רמב"ם הלכות קריאת שמע, פרק ב

הלכה א – כוונה ביי קריאת שמע

דער רמב"ם ווערטער: "הקורא שמע ולא כיוון לבו בפסוק ראשון, שהוא שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, לא יצא ידי חובתו. והשאר אם לא כיוון לבו יצא."

פשט: ביים ערשטן פסוק פון קריאת שמע מוז מען האבן כוונה, און אן כוונה איז מען נישט יוצא. ביי די איבריגע פרשיות (ואהבת, והיה אם שמוע, ויאמר) – אפילו אן כוונה איז מען בדיעבד יוצא. דער רמב"ם פסק'נט ווי די שיטה אין גמרא אז נאר ביים ערשטן פסוק דארף מען כוונה.

חידושים און הסברות:

1. וואס מיינט "כיוון לבו" דא? "כיוון לבו" מיינט נישט דאס טיפע אריינטראכטן אין ייחוד השם (וואס איז א מדריגה למעלה), נאר דער בעיסיק לעוועל: ער דארף וויסן אז ער טוט יעצט די מצוה פון קריאת שמע – ער איז "קורא קריאת שמע" און נישט סתם ליינט ווערטער. דער רמב"ם שרייבט נישט "לא חשב פירוש המילות" אדער "לא ידע מה ייחודו" – ער שרייבט בלויז "לא כיוון לבו", וואס מיינט אז ער האט בכלל נישט אין זינען געהאט אז ער טוט יעצט קריאת שמע.

2. דריי לעוועלס פון כוונה: עס זענען פאראן מערערע מדריגות: (א) דער גאר בעיסיק לעוועל – ער ווייסט אז ער טוט יעצט די מצוה פון קריאת שמע (דאס איז דער "כיוון לבו" וואס דער רמב"ם רעדט דא); (ב) א העכערער לעוועל – ער טראכט אין דעם פירוש פון ייחוד השם; (ג) דער העכסטער לעוועל – ער נעמט אוועק אלע אנדערע מחשבות און פאקוסט מיט'ן גאנצן הארצן.

3. מורה נבוכים: דער רמב"ם אין מורה נבוכים זאגט אז אן אדם השלם דארף זיך מרגיל זיין אוועקצונעמען אלע אנדערע מחשבות און טיף אריינטראכטן אין "ה' אחד" – אבער דאס איז א מדריגה פון מוסר/שלימות, נישט דער הלכה'שער מינימום.

4. דער חילוק צווישן "פעולה" און "כוונה" – א יסוד'דיגער געדאנק: די זעלבע גשמיות'דיגע פעולה קען האבן צוויי פארשידענע מינינגס. למשל, א מענטש שטייט ביי א באס סטאפ – איינער ווארט אויף'ן באס, א צווייטער איז עוסק במצוה, א דריטער ליינט קריאת שמע. די חיצוניות זעט אויס גלייך, אבער עס איז א גאנץ אנדערע מעשה. דאס זעלבע: איינער וואס ליינט ווערטער פון "שמע ישראל" ווייל ער איז מגיה א ספר תורה – ער טוט א גאנץ אנדערע פעולה ווי איינער וואס ליינט קריאת שמע. דאס איז געלערנט געווארן אין רמב"ם הלכות שבת, פרק ח.

5. "קורא למגיה" – דער דוגמא פון דער משנה: דער רמב"ם ברענגט (אין הלכה ב) אז איינער וואס ליינט אין תורה – למשל ער ליינט דורך ספר דברים – און ס'קומט אז צו די פרשיות פון קריאת שמע אין דער צייט פון קריאת שמע, אויב ער האט מכוון געווען ביים ערשטן פסוק אז ער וויל מקיים זיין קריאת שמע, איז ער יוצא. אבער אויב ער האט בכלל נישט אין זינען געהאט אז ער ליינט קריאת שמע – ער האט נאר געגרייט זיך צו די קריאה אדער ער איז מגיה – איז ער נישט יוצא.

6. פראקטישע נפקא מינה: ווען א מענטש שטייט מיט תלית ותפילין אין בית המדרש און ליינט קריאת שמע, איז דאס זיכער "כוונה" – ער ווייסט אז ער טוט קריאת שמע. וואס מענטשן מיינען ווען זיי זאגן "איך האב נישט כוונה געהאט" איז אז זיי האבן נישט די העכערע מדריגה פון כוונה (טיף אריינטראכטן), וואס איז זייער וויכטיג אבער נישט מעכב.

הלכה ב – פאזישאן ביים ליינען קריאת שמע

דער רמב"ם ווערטער: "כל אדם קורא כדרכו, בין עומד בין מהלך בין שוכב בין רוכב על גבי בהמה. ואסור לקרות... והוא מושלך על פניו תחוב בקרקע, או מושלך על גבו ופניו למעלה... אבל קורא הוא ושוכב על צדו."

פשט: מ'קען ליינען קריאת שמע אין יעדע פאזישאן – שטייענדיג, גייענדיג, ליגנדיג, רייטנדיג. אבער ס'איז אסור צו ליינען ווען מ'ליגט מיט'ן פנים אראפ אין דער ערד, אדער אויף'ן רוקן מיט'ן פנים ארויף. אויף דער זייט ליגנדיג איז מותר.

חידושים און הסברות:

1. "אסור" מיינט נישט מעכב: דאס וואס דער רמב"ם שרייבט "ואסור" מיינט אז ס'איז נישט בכבוד'דיג, נישט לכתחילה'דיג – אבער בדיעבד איז מען יוצא. ס'איז א דין פון כבוד/רעספעקט פאר קריאת שמע, נישט א דין מעכב.

2. א בעל בשר אדער חולה: דער רמב"ם זאגט אז איינער וואס איז א בעל בשר (שווער) אדער א חולה, וואס קען נישט ליגן אויף דער זייט, זאל זיך "נוטה מעט על צדו" – אביסל בייגן אויף דער זייט. דער טעם: ווייל ס'איז נישט מעכב, נאר א ענין פון כבוד, און ביי א חולה פעלט נישט אזוי שטארק כבוד ווייל אלע ווייסן אז ער ליגט אזוי ווייל ער האט נישט קיין ברירה.

3. וואס איז דער פראבלעם מיט ליגן אויף'ן פנים/רוקן? ס'איז א ענין פון גנות – נישט א רעספעקטפולע וועג צו ליגן. ס'קען אויך זיין א ענין פון פריצות (ווי איינער וואס שטרעקט זיך אויס).

הלכה ב (המשך) – אפשטעלן זיך ביים ערשטן פסוק

דער רמב"ם ווערטער: "מי שהיה מהלך על רגליו... עומד בפסוק ראשון, והשאר קורא והולך."

פשט: איינער וואס גייט זאל זיך אפשטעלן פאר'ן ערשטן פסוק, און דערנאך קען ער ווייטער גיין.

חידושים און הסברות:

1. איז דאס א דין פון כוונה אדער רעספעקט? צי דאס אפשטעלן איז ווייל מ'דארף פול כוונה ביים ערשטן פסוק (און ווען מ'גייט איז שווער צו פאקוסן – מ'ווערט דיסטראקטעד), אדער צי ס'איז א באזונדערער דין פון רעספעקט. דער מסקנא לכאורה איז אז ס'איז א דין פון כוונה, ווייל ביי די שאר פרשיות – וואו מ'דארף נישט אזא כוונה – קען מען ווייטער גיין.

הלכה ב (המשך) – שלאפן בזמן קריאת שמע

דער רמב"ם ווערטער: "היה ישן – מצערים אותו ומעירים אותו עד שיקרא פסוק ראשון, אבער די איבריגע פסוקים קען ער ליינען מתנמנם."

פשט: א מענטש וואס שלאפט בזמן קריאת שמע, מעג מען אים אויפוועקן (אפילו דאס איז א צער) כדי ער זאל זאגן דעם ערשטן פסוק. די רעשט פון קריאת שמע קען ער זאגן אפילו ער דרימלט.

חידושים און הסברות:

1. שווערע קשיא אויף דעם מושג "מתנמנם": וואס מיינט דער רמב"ם אז מען קען די רעשט זאגן "מתנמנם"? א מענטש וואס דרימלט זאגט נישט

פשט: לערנען תורה איז חשוב'ער ווי תפילה, אבער קריאת שמע איז חשוב'ער ווי תלמוד תורה, דערפאר מוז מען מפסיק זיין פון לערנען פאר קריאת שמע מיט ברכות.

הידושים און הסברות:

1. **היעראכיע פון חשיבות:** קריאת שמע < תלמוד תורה < תפילה. דערפאר: פאר קריאת שמע — מפסיק מלערנען; פאר תפילה — נישט מפסיק מלערנען.

2. **ברכת התורה שאלה:** ער דארף דאך מאכן ברכת התורה פארדעם — האט ער שוין געמאכט? דאס ווערט נישט אויסגעלייזט.

הלכה ה — עוסק בצרכי רבים

דער רמב"ם ווערטער: "היה עוסק בצרכי רבים — לא יפסיק, אלא יגמור עסקיו ויקרא אם נשאר עת."

פשט: איינער וואס איז פארנומען מיט צרכי רבים דארף נישט מפסיק זיין פאר קריאת שמע. ער זאל ענדיגן זיין עסק, און אויב ס'איז נאך געבליבן צייט — זאל ער ליינען.

הידושים און הסברות:

1. **לשון התוספות:** "דאיכא למימר דלא יפסיק כלל, אלא יסיים מלאכתו" — צרכי רבים איז אלעמאל זייער וויכטיג.

2. **ברייטע דעפיניציע פון צרכי רבים:** צרכי רבים מיינט נישט נאר אז יעדע פעולה איז פאר'ן גאנצן ציבור. אפילו איינער וואס זיצט און הערט אויס צרות ישראל, איין מענטש אויפאמאל, אבער זיין עסק איז צרכי רבים — דאס איז אויך צרכי רבים. די גמרא'ס דוגמא איז עירוב, אדער דיינים וואס מאכן תקנות, אבער עס קען אויך מיינען שתדלנות ביים מעיאר, אדער אויפנעמען קוויטלעך.

3. **חשיבות פון צרכי רבים אין רמב"ם'ס שיטה:** ס'ווערט פארבונדן מיט דעם רמב"ם אין הלכות תשובה — אז ווען מען איז מבזה א רבים העלפט נישט קיין תשובה, ווייל רבים האט א גרויסע כח.

4. **חילוק צווישן אייגענע צרכים און יענעם'ס צרכים:** ווען א מענטש איז עוסק אין זיינע אייגענע צרכים, דארף ער אוועקרייסן און גיין דאווענען. אבער ווען ער איז עוסק אין יענעם'ס צרכים — דאס איז עבודת ה', און עבודת ה' איז די גרעסטע צורך. למשל, אריינלייגן זיין אייגענעם זון אין ישיבה — דארף ער מפסיק זיין פאר דאווענען. אבער אריינלייגן יענעם'ס זון אין ישיבה — דארף ער נישט מפסיק זיין.

5. **צרכי רבים אריינגערעכנט שיעורים:** אויך זאגן א שיעור אדער צוגרייטן א שיעור קען זיין צרכי רבים, און דער מענטש קען פטור זיין פון דאווענען בציבור אדער אנדערע זאכן. ס'ווערט דערמאנט א תשובת התם סופר אויף דעם.

6. **מעשה פון זוהר:** די חברים זענען געגאנגען מאכן הכנסת כלה און האבן נישט געליינט קריאת שמע דריי טעג. א יונקא (קינד) האט געשמעקט אז זיי האבן נישט געליינט קריאת שמע. ער האט געזאגט: "איר זענט טאקע גרויסע ברורי קודשא" — אבער קיין הלכה קען מען נישט מאכן פון דעם, ווייל זיי זענען געווען פטור אלס עוסקים בצרכי רבים (הכנסת כלה).

7. **דיגרעסיע — ר' טוביה זילבער פון וויליאמסבורג:** ר' טוביה זילבער, א צדיק אין וויליאמסבורג, האט אמאל געזאגט: "איינער וואס האט נאכנישט אמאל פארפאסט א מנחה ווייל ער איז געווען אזוי שטארק פארנומען אין צרכי רבים — ער איז נישט קיין אוהב ישראל." דאס מיינט, א מענטש דארף אמאל זיך אזוי שטארק אריינלייגן אין צרכי רבים אז ער פארגעסט פון דער גאנצער וועלט.

8. **דיגרעסיע — דער אמשינאווער רבי:** דער אמשינאווער רבי האט געזאגט צו איינעם וואס האט געוואלט גיין דאווענען מנחה פאר ער גייט טון א שליחות (אריינלייגן א בחור אין ישיבה): "ביסט זיכער אז דו דארפסט

יעדע ווארט, ער גייט נישט אן א שיעור זאגן אלעס. די מפרשים זענען "נישט געווען העפי" מיט דעם.

2. **מקור אין גמרא — רב נחמן מיט זיין קנעכט דורו:** דער רמב"ם'ס מקור איז א מעשה אין גמרא וואו רב נחמן האט זיין קנעכט אנגעזאגט: "ביי דעם ערשטן פסוק וועק מיך אויף, אבער די רעשט זאלסטו מיך נישט מצער זיין." דער פשט איז אז ער האט געזאגט "שמע ישראל" און איז ווייטער געגאנגען שלאפן.

3. **קיין חיוב צו אויפוועקן א שלאפנדיגן איד:** דער רמב"ם מיינט נישט אז ס'איז א כללות'דיגע חיוב אז ווען מען זעט א איד שלאפט ביים זמן קריאת שמע מוז מען אים אויפוועקן. דער רמב"ם רעדט נאר אויף דעם אופן ווי די גמרא — וואו איינער האט א גבאי אדער חבר געבעטן "מאך זיכער אז איך ליינען קריאת שמע." א נייע הלכה אז מען מוז אלעמאל אויפוועקן — דערפאר איז נישטא קיין מקור.

4. **דריי הלכות אז ערשטע פסוק איז וויכטיגער:** שוין דריי הלכות ווייזן אז דער ערשטער פסוק האט א באזונדערע חשיבות — כוונה, אפשטעלן זיך ביים גיין, אויפוועקן פון שלאפן.

5. **דיגרעסיע — הומאריסטישע אנווענדונג:** ווען דער משגיח וואלט געפאלגט דעם רמב"ם, וואלט ער געגאנגען צו יעדן בחור אין ישיבה און געזאגט "זאג שמע ישראל" — ס'נעמט דריי סעקונדעס — און דער בחור קען ווייטער שלאפן.

הלכה ג — עוסק במלאכה

דער רמב"ם ווערטער: "מי שהיה עוסק במלאכתו — מפסיק עד שיקרא פרשה ראשונה כולה. וכן האומנין... מבטל מלאכתו בפרשה ראשונה כדי שלא תהא קריאתה עראי. אפילו העומד בראש אילן או בראש הכותל — קורא במקומו, וברכות קריאת שמע מברך."

פשט: איינער וואס ארבעט מוז מפסיק זיין פאר די גאנצע ערשטע פרשה (שמע און ואהבת), נישט נאר פסוק ראשון. די רעשט פון קריאת שמע מעג ער ליינען בשעת ער ארבעט. אפילו ער שטייט אויבן אויף א בוים אדער א מויער — ליינט ער דארטן.

הידושים און הסברות:

1. **חילוק צווישן כוונה און קריאת עראי — צוויי באזונדערע מושגים:** דער רמב"ם ברענגט צוויי באזונדערע מושגים: ביי פסוק ראשון איז דער ענין כוונה; ביי פרשה ראשונה איז דער ענין שלא תהא קריאתה עראי — דאס זאל נישט זיין א "בנעבנבייאגע" ליינונג. דאס איז א נייע זאך — ס'איז אן ענין פון כבוד, אז קריאת שמע זאל נישט זיין די צווייטע זאך וואס ער טוט, נישט בשעת ער ארבעט.

2. **דיגרעסיע — דער בארדיטשובער רב'ס ווארט:** ערשטע פרשה זאגט מען נישט בשעת מען "שמירט די רעדער", אבער די איבריגע מעג מען יא זאגן בשעת'ן ארבעטן.

3. **בראש אילן — ער איז טרוד אבער מוז מפסיק זיין:** מען וואלט געמיינט אז איינער וואס שטייט אויבן אויף א בוים אדער מויער האט נישט קיין ישוב הדעת ווייל ער איז טרוד. דער רמב"ם זאגט אבער אז ער מוז מפסיק זיין פאר ערשטע פרשה, אבער די רעשט קען ער ליינען דארטן.

4. **דיגרעסיע — א גנב אויף א דאך:** אפילו א גנב וואס שטייט אויבן אויף א דאך ווען ער ברעכט זיך איין — ער איז חייב קריאת שמע, ער קען עס ליינען דארטן.

הלכה ד — עוסק בתלמוד תורה

דער רמב"ם ווערטער: "מי שהיה עוסק בתלמוד תורה — מפסיקין לקריאת שמע (מיט ברכות לפנייה ולאחרייה), אבער לתפילה מפסיקין נישט."

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתותיו ולא יראה באצבעותיו, כדי שלא תהא קריאת עראי. ואם עשה כן, אף על פי שיצא ידי חובתו, הרי זה מגונה."

פשוט: בשעת קריאת שמע זאל ער נישט ביזי זיין מיט קיין שום זאך — נישט רמז'ן מיט אויגן, נישט מאכן מיט ליפן, נישט ווייזן מיט פינגער. דאס מאכט עס א "קריאת עראי" — ער איז נאך אלץ ביזי מיט וואס ער האלט אינמיטן, נאר זיין מויל איז ביזי מיט קריאת שמע, וואס מאכט קריאת שמע צו דער ווייניגער וויכטיגע זאך.

חידושים:

1. **חילוק צווישן דעם דין און "ויכוון לבו":** פריער איז געשטאנען "ויכוון לבו" — דאס איז נאר אויף פסוק ראשון. דא רעדט מען פון א ענין פון כבוד קריאת שמע וואס גייט אויף אלע פרשיות.

2. **חילוק צווישן דעם דין און בראש האילן:** פריער האבן מיר געלערנט אז איינער מעג בלייבן בראש האילן און ליינען קריאת שמע — דאס איז נישט קריאת עראי. דער חילוק: דארט רעדט מען פון איינער וואס שטייט בראש האילן אבער איז מכוון לבו; דא רעדט מען פון איינער וואס אקטיוו טוט אנדערע זאכן (רמז'ן, ווייזן) בשעת קריאת שמע. אויך: בראש האילן איז נאר ערשטע פרשה זאל ער נישט ארבעטן; דא רעדט מען פון אלע פרשיות, אבער פון זאכן וואס ער קען סטאפן פאר אפאר מינוט.

3. **"ואם עשה כן, אפילו יצא ידי חובתו, הרי זה מגונה"** — ער איז **בדיעבד יוצא**, פונקט ווי איינער וואס טוט עס ווייל ער דארף טון פרנסה (אומן). אבער ס'איז א **מגונה'דיגע** זאך.

4. **וואס מיינט "מגונה"?** איין פשוט: דער **מענטש** איז מגונה (blameworthy). אנדער פשוט (בפשטות): די קריאה איז מגונה — ס'איז נישט קיין שיינע וועג צו ליינען קריאת שמע. ס'ווערט פארגליכן מיט "הרי זה משובח" (ווי אין הגדה, "כל המרבה לספר הרי זה משובח"): **משובח** מיינט praiseworthy אבער נישט מחויב; **מגונה** מיינט blameworthy אבער נישט מעכב, נישט מלקות. ס'איז ווי דער רמב"ם'ס שפראך: "ס'קומט אים גוטע פעטשעס" — אבער נישט מלקות.

5. **נפקא מינה פאר א מענטש וואס ארבעט אין א באנק:** פריער האבן מיר געלערנט אז אן **אומן** מעג ליינען קריאת שמע ווייל ער טוט זיין ארבעט. אבער איינער וואס שטייט ביי א קופקע אין שול — דאס איז **נישט עכט זיין דזשאב**, ער קען גיין אין א זייט און ליינען קריאת שמע. דער חילוק: א אומן וואס קען ממש נישט אוועקגיין איז אנדערש פון איינער וואס קען סטאפן פאר אפאר מינוט.

הלכה ט — "ראוי לשבח" און "מגונה" אלס מושגים

חידוש: ווען דער רמב"ם זאגט "ראוי" (ווי אין דער הגדה "ראוי לשבח"), מיינט עס א שיינע זאך, "praiseworthy", אבער נישט א חיוב. מען איז יוצא אן דעם אויך. פארקערט, עפעס וואס איז "מגונה" איז "blameworthy" אבער נישט מעכב. דאס איז א וויכטיגער כלל אין פארשטיין דעם רמב"ם'ס לשון.

הלכה י — "וצריך להשמיע לאזנו כשהוא קורא"

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וצריך להשמיע לאזנו כשהוא קורא, ואם לא השמיע לאזנו, יצא."

פשוט: לכתחילה דארף מען ארויסזאגן די ווערטער אזוי אז מען הערט זיך אליין, אבער בדיעבד איז מען יוצא.

חידושים:

1. **וואס מיינט "קורא":** "קורא" קען מיינען ליינען מיט די אויגן, אבער אין לשון חכמים מיינט "קורא" כמעט אלעמאל **מלשון רופן** — ארויסזאגן מיט'ן מויל. ווי "קורא הגבר" — דער האן שרייט, ער ליינט נישט. ווען חז"ל

יעצט דאווענען מנחה? אפשר איז די צרכי רבים קודם?" דער רבי אליין האט כמעט נישט געדאוונט בזמנו ווייל ער איז עוסק בצרכי רבים — ער איז פטור פון דאווענען בזמנו.

9. **[דיגרעסיע — דער חפץ חיים:]** ביי אן אסיפה וועגן צרכי רבים האט איינער געזאגט "לאמיר גיין דאווענען מנחה." דער חפץ חיים האט אים נישט געלאזט, ער האט געזאגט: "דאס איז אזא זאך וואס מ'איז נישט מפסיק."

הלכה ו — עוסק באכילה, מרחץ, תספורת, עיבוד עורות, דין

דער רמב"ם'ס ווערטער: "או היה עוסק באכילה, או שהיה במרחץ, או שהיה עוסק בתספורת, או שהיה מעבד עורות, או שהיה עוסק בדין — גומר."

פשוט: א מענטש וואס איז עוסק אין צרכי עצמו / צרכי גופו — עסן, באדן, שערן זיך לכבוד יום טוב, ארבעטן מיט לעדער (פרנסה), אדער א דין תורה — ער דארף נישט סטאפן, ער מעג ענדיגן.

חידושים:

1. **"עוסק בדין":** מ'רעדט פון דעם **בעל דין** וואס האט א דין תורה פאר זיך, נישט פון דעם דיין. דער דיין אליין איז אפשר טאקע צרכי רבים.

2. **"הגיע זמנה" — ער האט אנגעהויבן בהיתר:** דער גאנצער דין איז נאר ווען ער האט **אנגעהויבן פאר דעם זמן** (בהיתר). ווען דער זמן קומט, מעג ער ענדיגן. אבער **לכתחילה** טאר מען נישט אנהייבן נאכ'ן זמן. דער לשון הגמרא איז "חלילה אין מפסיקין" — פשוט איז: אויב ער האט שוין אנגעהויבן, דארף ער נישט מפסיק זיין; אבער לכתחילה טאר מען נישט אנהייבן.

3. **וועלכער "זמן" מיינט מען?** מיינט מען דעם זמן **לכתחילה** (ביז נץ החמה), אדער דעם זמן פון **שלוש שעות**? לכאורה מ'רעדט פון ביז נץ, ווייל א מרחץ אדער עסן דויערט נישט קיין דריי שעה. דער חידוש: ער דארף נישט מפסיק זיין פאר דעם **מצוה למהדרין** (בשעתה), אבער ער מיינט נישט אז מען קען מבטל זיין מצות קריאת שמע אינגאנצן.

הלכה ז — מי שירד לטבול

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מי שירד לטבול, אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרוא קודם שתנץ החמה — יעלה ויתכסה ויקרא. ואם לאו — יתכסה במים שעומד בהן ויקרא."

פשוט: איינער וואס איז אראפגעגאנגען זיך טובל'ן. אויב ער קען ארויסקומען, זיך אנטון, און ליינען פאר נץ החמה — זאל ער דאס טון. אויב נישט — זאל ער זיך צודעקן אין די וואסער און ליינען.

חידושים:

1. **דא זעט מען קלאר אז מ'רעדט פון נץ החמה** — דער זמן וואס מ'רעדט דא איז דער זמן לכתחילה (נץ), נישט סוף זמן קריאת שמע.

2. **בדיעבד'דיגע לייענונג אין מקוה:** לכתחילה דארף מען זיך אנטון, אבער **בדיעבד**, ווען דער זמן גייט עובר זיין, קען ער ליינען קריאת שמע נאך אין מקוה — כדי שלא יעבור הזמן.

3. **מיט וועלכע וואסער קען מען זיך צודעקן?** דער רמב"ם זאגט:

- דורכזיכטיגע וואסער — נישט גוט, ווייל דאס הייסט נישט צוגעדעקט.

- **שמוציגע וואסער** ("מים שריחם רע") אדער **מי המשרה** (וואסער וואס מ'ווייקט אין זאכן) — אויך נישט, ווייל "שערוותו נראית מהן".

- דאס מיינט נישט אז איינער קען ממש זען, אבער "נראה" — ס'איז נישט קיין כבוד, **אפילו כלפי עצמו**. דאס איז א ענין פון **כבוד המקום**.

הלכה ח — לא ירמוז בעיניו (קריאת עראי)

מיינען ליינען מיט די אויגן, זאגן זיי "לעיין". דאס שטיצט אז "קורא" אליין אימפליצירט שוין ארויסזאגן.

2. צוויי לעוועלס פון "לא השמיע לאזנו": צי "לא השמיע לאזנו" מיינט (א) ער רעדט זייער שטיל אז ער קען נישט הערן זיין אייגענע קול (למשל אין א הויכע בית המדרש), אדער (ב) ער ליינט בקריאת עינים / אין מחשבה. לכאורה מיינט "לא השמיע לאזנו" אז ער ליינט מיט זיינע אויגן (בקריאת עינים), נישט דער פאל וואו ער זאגט ארויס ווערטער אבער קען נישט הערן צוליב ארומיגע רעש. אבער דאס בלייבט נישט זיכער.

הלכה יא – דקדוק אין אותיות

"ויהיה מדקדק באותיותיה"

דער רמב"ם ווערטער: "ויהיה מדקדק באותיותיה."

פשט: מען זאל נישט זאגן שנעל און פארשלינגען ווערטער, נאר קלאר ארויסזאגן יעדע אות.

חידוש: דאס איז אן ענין פון **כבוד הקריאה** – אזוי ווי איינער וואס ליינט פאעטרי אדער א בדיחה וואס זאגט שיינע ווערטער, איז ער מער מקפיד אויף די קריאה. ס'איז נישט בלויז ווייל מען קען זיך טועה זיין, נאר א באזונדערע מעלה פון כבוד.

"שלא ירפה החזק ולא יחזק הרפה"

דער רמב"ם ווערטער: "שלא ירפה החזק ולא יחזק הרפה."

פשט: א כ"ף מיט דגש (פ) זאל נישט ווערן א כ"ף רפה (כ), און פארקערט. דאס זעלבע מיט ב' און ב', וכדומה.

"ולא יניד הנח ולא יניח הנע"

דער רמב"ם ווערטער: "ולא יניד הנח ולא יניח הנע."

פשט: א שווא נע מאכט א חצי-תנועה, א שווא נח זאגט מען גארנישט. מען דארף וויסן וועלכע איז וועלכע.

חידושים:

1. **דער רמב"ם טערמינאלאגיע:** דער רמב"ם רופט שווא נע "נוע ונד" – א שווא וואס באוועגט זיך, און שווא נח – וואס רוט.

2. **דער רמב"ם אין פירוש המשניות** זאגט אז די דקדוק-כללים קען מען נישט שרייבן אין א ספר, מען דארף עס לערנען פון א רבי (בעל פה).

3. **טראפן העלפן נישט פאר שווא נע/נח:** די טראפן (ניגון סימנים) העלפן פאר דגש, מלעיל/מלרע, אבער נישט פאר שווא נע/נח – דערפאר דארף מען וויסן די כללים (למשל, אנהייב פון א ווארט איז געווענליך שווא נע).

"לפיכך צריך ליזהר בין כל שתי אותיות הדומות"

דער רמב"ם ווערטער: "לפיכך צריך ליזהר בין כל שתי אותיות הדומות."

פשט: ווען איין ווארט ענדיגט מיט דער זעלבער אות ווי דער אנהייב פון דער נעקסטער ווארט, דארף מען מאכן א קליינע הפסקה. למשל "בכל לבבך" – מ'זאל נישט פארשלינגען איין למ"ד.

חידוש: ביי "הדומות" ווי פ"א און פ"א – ס'קען זיין אז אין דער רמב"ם צייטן (און אין דער גמרא'ס צייט) האט מען פ"א רפה און פ"א חזק ענליכער אויסגעזאגט, וואס מאכט דעם דין מער רעלעוואנט.

"וצריך להבהיר הזי"ן של תזכרו"

דער רמב"ם ווערטער: "וצריך להבהיר הזי"ן של תזכרו."

פשט: ווען מען זאגט שנעל, קען די זי"ן ווערן א שי"ן אדער סמ"ך, און עס קען קלינגען ווי "תשכרו" – וואס קען מיינען "שכר" (באלוינונג), אזוי ווי "עושה על מנת לקבל פרס".

חידוש: א זי"ן איז נאנט צו א שי"ן אדער סמ"ך אין אויסשפראך, דערפאר דארף מען באוואוסט מדגיש זיין.

"וצריך להאריך בדל"ת של אחד"

דער רמב"ם ווערטער: "וצריך להאריך בדל"ת של אחד, כדי שימליכהו על השמים ועל הארץ ועל ארבע רוחות."

פשט: ביים זאגן "אחד" זאל מען טראכטן אז מען איז ממליך דעם אייבערשטן איבער הימל, ערד, און אלע פיר זייטן.

חידושים:

1. **דער מושג "ממליך":** דער אייבערשטער איז דער ריבון (באמת'ער בעל הבית), אבער "ממליך" מיינט אז דער מענטש מאכט אים פאר א מלך – ער דערמאנט זיך און מאנט אז ער איז דער ריבון. "מלך" איז א מענטשליכע משל – דער אייבערשטער איז דער ממציא ראשון און בעל הבית אויף די טבע, אבער דורך דעם וואס דער מענטש געדענקט דאס, "ווערט ער א מלך" אין דער מענטש'ס באוואוסטזיין.

2. **"אחד" מיינט:** סך הכל א רמז אז ס'איז נישטא קיין צווייטער בעל יכולת אין קיין שום קארנער פון דער וועלט.

3. **פראקטישע שאלה – וויאזוי מאריך זיין אין א דל"ת:** אשכנזישע דל"ת (ווי א T) קען מען נישט מאריך זיין, ווייל עס סטאפט אלע לופט. נאר אויב דל"ת רפה (ווי א D/"ד" אדער ענליך צו "th"), קען מען. **דער עיקר טעם פון "להאריך בדל"ת"** איז לכאורה מדגיש זיין די דל"ת שלא יטעה ברי"ש – אז "אחד" זאל נישט קלינגען ווי "אחר" (ח"ו "ה" אחר" אדער "אלהים אחרים"). לויט אונזער אויסשפראך וואו דל"ת און רי"ש זענען זייער פארשידן, איז דאס בכלל נישט קיין פראבלעם.

4. **"שלטון המחשבה נעמט נישט קיין צייט":** דער כוונה פון "ממליך על השמים ועל הארץ ועל ארבע רוחות" נעמט נישט מער ווי א ברעקל צייט – א מחשבה גייט זייער שנעל. מען דארף נישט דווקא לאנג ציען.

5. **דער מנהג צו זאגן "אחאאד":** דער עולם פירט זיך צו מאריך זיין צווישן ח"ת און דל"ת מיט אן עקסטרא אל"ף-קלאנג ("אחאאד"), אבער דאס לייגט צו א קמץ נאך דער ח"ת וואס איז "אביסל פאני" – ס'איז נישט קלאר וואס דער פשט דערפון איז.

[דיגרעסיע – דקדוק בדרך קריאה]

ס'ווערט דערציילט פון רבי פישל ערשקאוויטש, וואס האט געזאגט אז אסאך מאל ווען מ'איז מחמיר פארלירט מען. ער האט געגעבן צוויי משלים: (1) פסח – ווען מ'פילט אן דעם מויל מיט צוויי כזיתים און שלינגט עס אראפ, איז דאס נישט דרך אכילה, דאס הייסט זיך טשוקן, און מ'איז נישט יוצא. (2) קריאת שמע – ווען איינער זאגט "ו-י-ה-ה-בי" (שטארק צעצויגן), איז דאס נישט דרך קריאה. קריאת שמע דארף אויך זיין בדרך קריאה. דער ענין פון דקדוק איז דרך כבוד, נישט ספריצל – מ'דארף נישט נעמען נאך צוויי סעקונדעס פאר יעדע אות.

הלכה יא (המשך) – קריאת שמע בכל לשון

דער רמב"ם ווערטער: "קורא את שמע בכל לשון שהוא מכירה. הקורא בכל לשון צריך ליזהר מדברי שיבוש שבאותו הלשון ומדקדק באותו הלשון כמו שמדקדק בלשון הקודש."

פשט: מ'מעג ליינען קריאת שמע אין אנדערע שפראכן, אבער מ'דארף זיין מדקדק אין יענע שפראך גלייך ווי מ'איז מדקדק אין לשון הקודש – קיין שיבוש טאר נישט זיין.

חידושים:

1. **פראקטישע שאלה:** ווער זאגט אז דיין איבערזעצונג איז ריכטיג? דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'קען זאגן סתם א פראזע וואס איז א "קאנדידאט" פאר א טייטש – מ'דארף זאגן מדוקדק, די ריכטיגע ווערטער.

2. **דער ראב"ד חולק:** דער ראב"ד זאגט: "לכל הלשונות פירושם לעברית, ומה ידקדק עוד אחר פירושו?" – אויב מ'זאגט דעם פשט אין אן אנדערע שפראך, וואס דארף מען נאך מדקדק זיין? דער ראב"ד האט נישט געטראכט

4. ביי "קרא מלה אחת וכפלה" — פארוואס איז דאס ערגער? ווייל ס'קלינגט ווי שתי רשויות (צוויי מאכטן). ס'ווערט געפרעגט: "שמע" אליין איז דאך נאר א ווארט צום איד ("שמע ישראל"), ווי ווייזט דאס שתי רשויות? אפשר מיינט ער "השם השם" — אדער אפשר מיינט ער אויף אלע ווערטער, "שמע שמע", "אלקינו אלקינו". דאס בלייבט אומקלאר.

הלכה יא (המשך) — הקורא לסירוגין

דער רמב"ם ווערטער: "הקורא לסירוגין יצא, ואפילו שהה בין סרוג לסרוג כדי לגמור את כולה... והוא שיקרא על הסדר."

פשט: ווער עס ליינט קריאת שמע שטיקלעך שטיקלעך מיט הפסקות אינצווישן, אפילו אויב ער האט געשוויגן אזוילאנג ווי ס'ווערט צו ענדיגן די גאנצע קריאת שמע, איז ער יוצא — נאר אויב ער ליינט אויף דער סדר.

חידושים:

1. "סרוג" ווערט ערקלערט ווי א לשון פון שטיקלעך — ער מאכט שטיקל שטיקל (פון שטריקן/נייען צוזאמען שטיקלעך).

2. קשיא: פארוואס "והוא שיקרא על הסדר"? דער רמב"ם האט דאך פריער געזאגט אז אויב מ'ליינט פרשיות נישט אויף דער סדר איז מען אויך יוצא — פארוואס זאגט ער דא "והוא שיקרא על הסדר"? דער תירוץ: דא רעדט ער פון דער סדר אינערהאלב די פסוקים פון א פרשה, נישט פון סדר פון פרשיות. אינערהאלב א פרשה מוז מען אויף דער סדר ליינען (ווי ער האט פריער געזאגט אז למפרע בפסוקים לא יצא).

הלכה יא (המשך) — קראה מתנמנם

דער רמב"ם ווערטער: "קראה מתנמנם יצא. ומהו מתנמנם? שאינו לא ער ולא ישן... ובלבד שיהא ער בפסוק ראשון."

פשט: איינער וואס ליינט קריאת שמע דרימלדיג (נישט אינגאנצן וואך, נישט אינגאנצן שלאפנדיג) איז יוצא — אבער ער מוז זיין וואך ביים ערשטן פסוק.

חידושים:

1. דאס איז אזויווי זאגן אן כוונה, וואס מ'איז יוצא בדיעבד — אבער דער ערשטער פסוק דארף כוונה. דאס קען זיין א מקור פאר דעם פשט וואס מ'האט פריער געזאגט וועגן דעם מצער (אז נאר דער ערשטער פסוק דארף כוונה), אבער ס'זענען צוויי באזונדערע הלכות.

הלכה יב — ספק קרא קריאת שמע

דער רמב"ם ווערטער: "ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא — חוזר וקורא ומברך לפנייה ולאחריה. אבל אם יודע שקרא ומסופק אם בירך — אינו חוזר ומברך."

פשט: ווער עס געדענקט נישט צי ער האט געליינט קריאת שמע, דארף ער נאכאמאל ליינען מיט אלע ברכות. אבער ווער עס ווייסט אז ער האט געליינט קריאת שמע, נאר ער איז מסופק אויב ער האט געזאגט די ברכות — דארף ער נישט נאכאמאל זאגן די ברכות.

חידושים:

1. **ספק דאורייתא לחומרא מיט ברכות:** פארוואס זאגט מען אויך די ברכות ווען מען חזר'ט קריאת שמע מספק — די ברכות זענען דאך בלויז מדרבנן? דער תירוץ: ווען מען איז מחויב צו ליינען קריאת שמע (מדאורייתא), האבן די חכמים באשטימט אז דער אופן ווי מען מקיים די מצוה איז מיט ברכות. די ברכות זענען נישט א באזונדערע דרבנן, נאר זיי זענען "דער פעקעזשינג פאר די דאורייתא" — דער פארמאט וויאזוי מען מקיים די מצוה דאורייתא. דערפאר, ווען מען איז מחויב צו ליינען מספק, קומט עס אויטאמאטיש מיט די ברכות.

אז ס'קען זיין אז מ'טייטשט אפ און מ'איז נישט יוצא — ביי אים, אויב "קורא בכל לשון" מיינט מ'מעג זאגן פשט בכל לשון, איז דאס גענוג.

3. **ביידע ראשונים (רמב"ם און ראב"ד) נעמען אן אז ווען איינער זאגט טייטש, זאגט ער טייטש — ס'קען זיין אן אנדערע טייטש, אבער ווער זאגט אז מ'דארף דוקא די ריכטיגסטע טייטש?**

4. **ס'איז זיכער בעסער צו לערנען לשון הקודש, אבער פאר איינער וואס קען טאקע נישט (א בעל תשובה וכדומה), איז מען יוצא אויף אן אנדערע שפראך.**

5. **דער ראב"ד'ס השגה וועגן שינויים אין אותיות:** דער ראב"ד זאגט "ויתן יוד וה"א כלשון תורה אלף" — אבער דאס ווערט נישט קלאר פארשטאנען. ס'ווערט געפרעגט: ו"ה"א איז דאך א נח, ווי איז דאס א "פחות נח"?

הלכה יא (המשך) — הקורא למפרע

דער רמב"ם ווערטער: "הקורא למפרע לא יצא. במה דברים אמורים? בסדר הפסוקים. המקדים פרשה לפרשה, אף על פי שאינו רשאי, אני אומר שיצא, לפי שאין סמיכה להן בתורה."

פשט: ווער עס ליינט פסוקים פארקערט (דעם צווייטן פסוק פאר'ן ערשטן) איז נישט יוצא. אבער ווער עס זאגט א גאנצע פרשה פאר אן אנדערע פרשה (למשל "והיה אם שמוע" פאר "ואהבת"), אפילו לכתחילה טאר מען נישט, איז ער בדיעבד יוצא.

חידושים:

1. **דער לשון "אני אומר":** דער רמב"ם באנוצט דא דעם לשון "אני אומר" — וואס איז אינטערעסאנט, ווייל ער האט דאך שוין א לשון "נראה לי". פארוואס זאגט ער דא "אני אומר" אנשטאט "נראה לי"?

2. **דער רמב"ם סברא: "לפי שאין סמיכה להן בתורה"** — די דריי פרשיות פון קריאת שמע שטייען נישט איינס לעבן דאס צווייטע אין תורה. "שמע" שטייט אין ואתחנן, "והיה אם שמוע" שטייט שפעטער (אבער נישט גלייך נאכדעם, ס'שטייען נאך פרשיות אינצווישן), און "ואמר" שטייט אין פרשת שלח. סך הכל האבן חכמים מלקט געווען דריי פרשיות וואס שטייען נישט צוזאמען — דעריבער איז דאס נישט ווי פארדרייען א סדר פון תורה, נאר א סדר וואס חכמים האבן אויפגעשטעלט. אינערהאלב איין פרשה שטייען די פסוקים טאקע אויף א סדר אין תורה, און פארדרייען איז למפרע.

הלכה יא (המשך) — קרא פסוק וחזר וקרא / קרא מלה אחת וכפלה

דער רמב"ם ווערטער: "קרא פסוק וחזר וקראו פעם שניה הרי זה מגונה." און "קרא מלה אחת וכפלה — משתקין אותו", ווייל דאס ווייזט ווי שתי רשויות.

פשט: איבערזאגן א פסוק צוויי מאל איז מגונה. איבערזאגן א ווארט צוויי מאל איז נאך שלעכטער — מ'מאכט אים שטיל.

חידושים:

1. **פארוואס איז איבערזאגן א פסוק מגונה? צוויי פשט'ים:** (1) דער בית שמואל'ס פשט — ס'ווייזט אז

ער גלייבט נישט אז ער האט שוין אויפגעטון מיט'ן ערשטן מאל זאגן. (2) א פשוט'ער פשט — ס'איז פשוט נישט קיין וועג, מ'זאגט איין מאל, וואס טוט אויף די צווייטע מאל?

2. **פארגלייך מיט הלכות מקוואות:** דער רמב"ם זאגט אין הלכות מקוואות אויך: "הטובל פעמיים במקוה הרי זה מגונה" — דאס זעלבע פרינציפ, אז מ'גלייבט נישט אז דער ערשטער מאל האט אויפגעטון.

3. **דער רמב"ם זאגט נישט אז אויב איינער מיינט ער האט נישט מכוון געווען, זאל ער צוריקגיין — ס'שטייט נישט דא אז מ'זאל איבערזאגן.**

ממנו, כגון מלך או אנס וכיוצא בהן. מי שחייב בכבודו, כגון אב ואם ורבו – אם נתן לו שלום תחילה, פוסק ומשיב לו שלום."

פשוט: צווישן פרקים מעג מען אנהייבן שלום צו זאגן פאר וועמען מען איז מחויב אין זיין כבוד (פאטער, רבי, גדול בחכמה). אינמיטן א פרק מעג מען נאר מפסיק זיין פאר וועמען מען האט מורא (מלך, אנס), אבער פאר כבוד אליין – נאר צוריקענטפערן ווען יענער האט ערשט שלום געגעבן.

חידושים:

1. **מ'דארף מפסיק זיין, נישט נאר מ'מעג:** דאס וואס שטייט "פוסק ושואל בשלום" מיינט נישט בלויז אז מ'מעג – נאר אז מ'דארף מפסיק זיין. היינט איז קיינער נישט מקפיד אויף דער הלכה – אז אינמיטן קריאת שמע (צווישן פרקים) זאל מען זאגן שלום פאר זיין רבי'ן. אבער לויט דער הלכה דארף מען טאקע.

2. **דער איינציגער פלאץ וואו מ'פירט זיך:** דער איינציגער פראקטישער אנווענדונג היינט איז ווען דער עולם זאגט קדושה (קדוש קדוש קדוש) – די פוסקים זאגן אז דאס איז ענליך צו שלום פאר א רבי.

3. **פארוואס דער רבי מעג שלום זאגן אינמיטן קריאת שמע:** דער רבי מעג – ער איז נישט מחויב צו ווארטן. דער תלמיד איז מחויב צו ענטפערן, אבער דער רבי מעג מתחיל זיין.

4. **[דיגרעסיע – יעקב אבינו און יוסף:]** ווען יעקב אבינו האט געהערט אז יוסף איז א מלך, האט ער געטראכט – "יעצט איז מיין ערשטע געלעגנהייט צו מקיים זיין די מצוה, איך וועל אים מקדים זיין בשלומי צווישן פרק לפרק." דאס ווייזט אז דער רבי/פאטער מעג אנהייבן.

5. **ירושלמי – ר' שמעון:** דער ירושלמי זאגט: "צריך לשאול בשלום אדם שהוא גדול בתורה" – מ'זעט אז מ'איז מחויב, אפילו אינמיטן קריאת שמע.

6. **יראה vs כבוד:** "יראה" אינמיטן פרק מיינט טאקע אז יענער גייט דרך מאזיק זיין (מלך, אנס) – נישט יראת הכבוד. א פאטער האט אויך א יראה, אבער דאס איז יראת הכבוד, נישט די יראה וואס דער רמב"ם רעדט דא.

7. **פראקטישע סיטואציע:** ווען א איד האלט צווישן פרקים און זיין רבי קומט אריין – קען ער שנעל ענדיגן דעם פרק, גיין צום רבי'ן, זאגן שלום עליכם, און דערמאנען אז ער האלט אינמיטן קריאת שמע.

הלכה יז – בין הפרקים: וואו מעג מען מפסיק זיין

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ועונה להם בין הפרקים: בין ברכה ראשונה לשניה, בין שניה לשמע, בין שמע להיהיה אם שמוע, בין והיה אם שמוע לויאמר, בין ויאמר לאמת ויצייב. באמצע הפרק – לא יפסיק אלא לשלום מי שהוא ירא ממנו, אלא לשלום נכבד."

חידושים:

1. **"בין ויאמר לאמת ויצייב":** דער רמב"ם רעכנט דעם פלאץ צווישן "ויאמר" און "אמת ויצייב" אלס "בין הפרקים" – אבער "ה' אלקיכם אמת" מיט "ויציב" מאכט מען א ריוח אינמיטן, וואס איז באמת אמצע הפרק.

2. **אונזער מנהג איז פארקערט:** אונזער מנהג איז אז דער גרעסטער הפסק איז דווקא ביי "אמת ויצייב" – מ'ווארט אויף דעם גדול שבהקהל זאל ענדיגן, כדי צו זאגן קדיש צוזאמען. מ'וויל נישט מפסיק זיין בדיבור, אבער מ'מאכט א לאנגע שתיקה-הפסקה. דאס איז "אביסל פאני".

3. **פראבלעם מיט אונזער נוסח – "אמת ויצייב":** לויט דעם בעל התוספות (און דער גמרא) דארף מען צוזאמענלייגן "ה' אלקיכם אמת" – אבער אונזער נוסח הדפוס גייט "ה' אלקיכם אמת, ויצייב" – וואס מאכט א הפסק צווישן "אמת" און "ויציב". ס'איז נישטא קיין ברכה וואס הייבט זיך אן "ויציב" אליין – ס'מאכט נישט קיין סענס. די ברכה הייבט זיך אן "אמת ויצייב". דאס בלייבט אלס אן אפענע פראבלעם.

כללי'ע באמערקונגען

2. **ספק ברכות לקולא:** אבער ווען ער ווייסט אז ער האט שוין געליינט קריאת שמע, און בלויז די ברכות זענען בספק – דעמאלטס זענען די ברכות א רעגולערע דרבנן, און ספק דרבנן לקולא.

הלכה יג – קרא וטעה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "קרא וטעה – יחזור למקום שטעה."

פשוט: ווער עס האט זיך צעמישט אינמיטן קריאת שמע (א ווארט נישט גוט געזאגט, א ווארט פארביטן), דארף ער נישט אנהייבן פון אנהייב, נאר צוריקגיין צום פלאץ פון דער טעות און פון דארטן ווייטער.

חידוש: "מ'קען נישט צוריק אנהייבן פון אות אלף – פון דארטן וואו דו ביסט זיך טועה געווען, טו תשובה און גיי ווייטער." ער דארף אבער זאגן על הסדר פון דעם פלאץ אן.

הלכה יד – נעלם ממנו מפרשה לפרשה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "נעלם ממנו מפרשה לפרשה – חוזר לפרק ראשון. טעה באמצע הפרק ולא ידע היכן טעה – חוזר לראש הפרק. הוא קורא 'וכתבתם' ואינו יודע אם 'וכתבתם' שב'שמע' או 'וכתבתם' שב'והיה אם שמוע' – חוזר ל'וכתבתם' שב'שמע'."

פשוט: ווער עס ווייסט נישט אין וועלכע פרשה ער האלט – גייט צוריק צום ערשטן פרק. ווער עס ווייסט נישט וואו אינמיטן פרק ער האט זיך צעמישט – גייט צוריק צום אנהייב פון דעם פרק. ביי "וכתבתם" – גייט צוריק צום ערשטן "וכתבתם" (אין שמע).

חידושים:

1. **ספק דאורייתא:** דאס איז פשוט א ספק דאורייתא – ער האלט נאך אינמיטן מצות קריאת שמע, דערפאר מחמיר מען.

2. **"שמע" האט ער זיכער געזאגט:** ווען ער ווייסט אז ער האלט צווישן פרשה לפרשה (ער געדענקט אז ער האט אנגעהויבן און ער האלט נישט אינמיטן א פסוק), איז פשוט אז "שמע" האט ער שוין געזאגט, דערפאר גייט ער צוריק צו "ואהבת".

הלכה טו – הרגל לשונו הולך

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווען ער האט שוין גע- אגט "למען ירבו" – הרגל לשונו הולך – מען קען זיך פארלאזן אז ער האלט אין דער ריכטיגער פלאץ.

חידושים:

1. **די נארמאלע וועג פון קריאת שמע:** פון דעם כלל "הרגל לשונו הולך" זעט מען אז דער נארמאלער אופן פון ליינען קריאת שמע איז אז "די צונג ווייסט שוין אליינס" – מען דארף כוונה אין דעם ערשטן פסוק, אבער דער רעשט גייט מיט הרגל.

2. **[דיגרעסיע – קאצקער חסידים:]** דער כלל פון "הרגל לשונו" שטייט אין קאנטראסט צו דעם אידעאל אז מען זאל דאווענען "יעדע מאל ווי כאילו מ'האט נישט געדאוונט פאר דעם". דאס איז א מדריגה, א חשוב'ע דאווענען – "א קאצקער חסיד גייט חס ושלום נישט אין הרגל, קומט אים אלעס ניי". אבער דער רמב"ם רעכנט מיט דעם נארמאלן מענטש וואס זיין צונג גייט אויטאמאטיש. "אפשר אפילו די קאצקער חסידים האבן אמת'דיג יא א הרגל – זיי מאכן זיך נאר."

הלכה טז – הלכות הפסק בקריאת שמע

דער רמב"ם'ס ווערטער: "היה קורא ופגע באחר, או פגעו בו – בין הפרקים פוסק ומתחיל ושואל בשלום מי שחייב בכבודו, כגון אביו ורבו או מי שגדול ממנו בחכמה. באמצע הפרק – פוסק מפני מי שהוא ירא

פאר דער בית המדרש. אבער אויך היינט קען זיך מאכן אז איינער ליינט קריאת שמע און עס קומט אריין איינער – דעמאלטס דארף מען וויסן די הלכות.

אלע דאזיגע הלכות (הפסק, טעות, וכו') האבן נישט ספעציפיש צוטון מיט דאווענען אין בית המדרש – זיי רעדן פון א מענטש וואס ליינט קריאת שמע אינדערהיים אדער אויפן וועג. אין בית המדרש איז נישטא קיין סיטואציע וואו דער רבי זאל ווארטן אויף דיר, ווייל דער רבי איז זיך מחויב

תמלול מלא

רמב"ם הלכות קריאת שמע, פרק ב – כוונה ופאזישאן ביי קריאת שמע

הקדמה לשיעור

א גוטן. מיר גייען אונז לערנען רמב"ם, ספר אהבה, צווייטע פרק פון הלכות קריאת שמע. אונזער היינטיגער שיעור איז נתנדב געווארן דורך אונזער חשוב'ער ייד, נשיא פון מכון קרן תורה וחכמה, הרב החסיד ר' יואל ווערצבערגער, ממנו ילמדו וכן יעשו. ווער ס'וויל מנדב זיין שיעורים, זאל אונז לאזן וויסן אויף איינע פון די וועגן, און אזוי וועט מען קענען זיין שותפים אין הרחבת התורה. ס'איז דא אויך לכאורה א לינג אויף די פעידזש פון די שיעור, מ'דארף צו קענען שיקן גלייך ווער ס'וויל שיקן, און זוכה זיין צו אלע זכויות.

שוין, אין די ערשטע פרק פון הלכות קריאת שמע האבן מיר געלערנט די עיקר מצוה פון הלכות קריאת שמע, אז מ'דארף ליינען די זמן פון קריאת שמע, די ברכות שלפניה ולאחריה, און אזוי ווייטער. און דא גייען מיר אונז לערנען מער פרטי דינים פון אפנים וויאזוי מ'איז יא אדער נישט יוצא די מצוה פון קריאת שמע, אדער וויאזוי ס'איז מכובד'דיג צו ליינען קריאת שמע, אדער פאסיג צו ליינען קריאת שמע, און אזוי ווייטער.

הלכה א – דין כוונה ביי קריאת שמע

וואס מיינט כוונה?

די ערשטע זאך גייען מיר לערנען וועגן א זאך וואס הייסט כוונה. ס'איז נישט קלאר וואס ס'מיינט די ווארט כוונה דא, איך ווייס נישט פונקטליך וואס צו זאגן. אבער קודם לאמיר לערנען ווען מ'דארף האבן כוונה ביי קריאת שמע. איך מיי, כוונה, איך האב געטראכט ווען איך האב געזען די ווארט "ולא כיוון לבו" אין הלכות נביאות האט אויך דער רמב"ם געזאגט, אז ער זאל זיין לבו פנוי, ס'זאל נישט זיין פרי-אקויפיד מיט אנדערע זאכן, מ'זאל קענען פאוקוס'ן. אבער דאס גייען מיר זען בעצם אין די נעקסטע הלכה, ס'גייט שטיין וועגן דעם אז ער גייט אין וועג, ער דארף זיך אפשטעלן. אבער דא, כוונה, איך מיי אז פשוט פשוט כוונה דא מיינט ער דארף וויסן אז ער ליינט קריאת שמע, נישט אז ער ליינט סתם אזויווי ער איז מגיה אדער ער זאגט סתם.

יא, און די גמרא זעט מען אז ס'איז דא דריי לעוועלס פון... ס'איז דא אסאך מאל מענטשן פרעגן, איך האב געליינט, איך בין אין מיטן בית המדרש צו דאווענען, און איך בין געווארן דיסטערקעטעד. לכאורה דאס הייסט נאך נישט "לא כיוון". "לא כיוון" דא מיינט ממש ווען ער שרייבט א ספר תורה און ער ליינט די ווערטער וואס ער שרייבט, ווען ער האט ממש נישט געבעטן די קריאה. דאס הייסט אז ס'איז דא א חוסר כוונה, און ס'איז אפילו נאך ווייניגער "לא כיוון לבו". אבער על כל פנים, לאמיר לערנען אינעווייניג אין רמב"ם. ס'שטייט נישט אזוי קלאר וואס ס'מיינט כוונה.

לשון הרמב"ם

יא, לאמיר זען ד' אמות. זאגט דער רמב"ם, "הקורא שמע ולא כיוון לבו", ער האט נישט מכוון געווען זיין הארץ, ער האט נישט גע'פאקעסט, לאמיר עס יעצט אנרופן, אויף פסוק קריאת שמע, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". ער האט נישט אריינגעטראכט אין די ווערטער, "לא יצא ידי חובתו", האט ער נישט יוצא געווען די חובה פון מצות קריאת שמע.

דער מורה נבוכים וועגן כוונה

ער צייכנט צו אז דער מורה נבוכים זאגט דערויף זייער שיינע ווערטער. ער זאגט, ער רעדט דארטן אז אן אדם השלם דארף זיך מרגיל זיין צו

אוועקנעמען אלע מחשבות, אלע אנדערע מחשבות, און פאקוסן, האבן די גאנצע פולע פאקוס ווען מ'ליינט קריאת שמע. און ער זאגט, נישט נאר אופן פון כוונה, נאר דו זאלסט טיף אריינטראכטן אין וואס ס'מיינט די ווערטער "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", ווייל די ווארט אז דער אייבערשטער איז אחד איז דא לעוועלס פון מער און מער טיף וואס טייטש אלץ די ווארט אחד.

דיין: וואס איז דער בעסיק לעוועל פון כוונה?

Speaker 1: יא, אבער איך ווייס נישט אויב דאס איז דער טייטש. דאס איז על פי מוסר. די בעסיק בעסיק איז פשוט אז ס'איז דא איין ייחוד השם, אזויווי מ'האט פריער געזאגט. אבער אפילו דאס, "כיוון לבו" דא מיינט נישט אז ער האט געטראכט פון די אייבערשטן. "כיוון לבו" מיינט אז ער ווייסט נישט אז ער טוט די מצוה פון קריאת שמע. דאס מיינט איך פשוט על פי הלכה.

Speaker 2: ס'קען זיין, ווייל דו זאגסט אז ס'שטייט אין מורה נבוכים איז מער. אבער ס'קען יא זיין, ווייל פריער האט ער געזאגט שייך ייחוד השם, קען זיין אז ס'איז נישט גענוג אז איך ווייס אז איך זאג יעצט ווערטער וואס איז ייחוד השם, נאר מ'דארף טראכטן וועגן ייחוד השם.

Speaker 1: יא, אבער ס'שטייט נישט. דער רמב"ם זאגט נישט "לא חשב פירוש המילות" אדער "לא ידע מה ייחודו" וכדומה. וואס ס'שטייט דא פשוט אין די משנה, די דוגמא וואס די משנה געבט, יא, ער גייט נאך ברענגען די דוגמא אין די נעקסטע הלכה. די דוגמא וואס אונז האבן דא פון "לא כיוון" איז אויב ער איז "קורא למגיה", ער כאפט נישט אז ער ליינט קריאת שמע. ער ליינט סתם, ער לערנט, אבער ער ווייסט נישט אז ער ליינט קריאת שמע. אוודאי איז דא אסאך לעוועלס, אבער פשוט פשוט איז מייך איך נאר דאס.

Speaker 2: אבער איך מיי אז ס'איז שייך, אז ווען מ'רעדט וועגן ייחוד השם, אויב אין דיין קאפ האסטו אזויווי ס'שטייט אין די שיעור, דו טראכסט פון די אייבערשטער און נאך עפעס, ס'פעלט אין די ייחוד. די גאנצע איידיע פון ייחוד, סאו "כיוון לבו", דאס איז דאך לכאורה די הלכה.

Speaker 1: יא, אקעי, מ'רעדט יעצט פון די הלכה.

דער חילוק צווישן די ערשטע פסוק און די רעסט

ער גייט אריין ווייטער "וישאר", אבער די צוויי אנדערע פארטס, "והיה אם שמוע" און "ויאמר". אפילו די רעסט פון די ערשטע פרשה אליין, די איבריגע פון קריאת שמע, "ואהבת", "והיה אם שמוע". זיי האבן געלערנט אז ס'איז דא בעצם נאר דריי פרשיות, איז "שמע" און "ואהבת" איז איין פרשה, אבער לגבי דעם איז יא דא א חילוק. אזוי האבן מיר געשמעסט, לויט ווי דער רמב"ם פסק'נט איז דא א מחלוקת אין די גמרא, תנאים און אמוראים וועגן דעם, אבער לויט ווי דער רמב"ם פסק'נט נאר די ערשטע פרשה דארף מען כוונה, די רעסט אפילו ער האט נישט געקיוון האט ער יוצא געווען. אבער ער זאל מכוון זיין.

די דוגמא פון "קורא בתורה כדרכה"

אזוי זאגט דער רמב"ם, די "לא כיוון" מיינט נישט נאר צו זאגן... ער זאגט דאס גאנץ קלאר, עס מיינט נישט נאר צו זאגן ווען ער האט נישט ממש אין זינען געהאט "קבלת עול מלכות שמים", נאר אפילו זיין "לא כיוון" מיינט אז ער איז בכלל נישט דא געווען, ער האט נישט געטראכט אז ער טוט יעצט מצוות קריאת שמע. למשל, "היה קורא בתורה כדרכה", ער ליינט די תורה, די קריאה פון משנה תורה, ער ליינט דורך גאנץ ספר דברים, און אין דעם איז דא די דריי פרשיות.

מיר האבן געלערנט אין אנדערע... וואו האבן מיר עס געלערנט וועגן דעם? איך ווייס נישט, מיר האבן עס געלערנט אין רמב"ם שוין, אבער אין די... אין הלכות שבת, אין סוכה? יא, מער אין הלכות... אין שמיני פרק האבן מיר גערעדט וועגן דעם.

ווען א מענטש טוט עפעס, יא, מ'זאגט א משל אז א מענטש שטייט ביי די באס סטאפ. וואס טוט ער? איינער ווארט אז די באס זאל קומען. א צווייטער, בעצם איז ער אויפן וועג צו מאכן א מצוה, ער איז עוסק במצוה. א דריטער איז בכלל אנגעצויגן, ס'איז געגאנגען אויף די באס סטאפ צו ווארטן, ער מיינט ליינען קריאת שמע. די גשמיות, די חיצוניות, זעט אויס די זעלבע, אבער נישט נאר די כוונה איז אנדערש, אז ער האט אין קאפ עפעס אנדערש, די פעולה איז א גאנץ אנדערע מעשה, ער טוט עפעס אנדערש. דאס זעלבע זאג איך דא, איינער ליינט די תורה, ער ליינט די תורה, ער ליינט נישט קריאת שמע. ער ליינט קריאת שמע, איז עס א זאך, ער מיינט ליינען קריאת שמע.

פראקטישע נפקא מינה

סאו דער בלויז דעם איז זיכער אז ווען א איד שטייט מיט טלית ותפילין אין ביהמ"ד און ער ליינט קריאת שמע, איז זיכער אז דאס איז כוונה. דאס וואס מענטשן זאגן אז זיי האבן נישט כוונה, מיינען זיי אז זיי האבן נישט די העכערע מדריגה פון כוונה, וואס איז טאקע זייער חשוב, זייער וויכטיג. אמת. נאר אויב איז פונקט אזא... אזויווי ער זאגט, איינער איז א בעל קורא, דעמאלט מאכט זיך. לאמיר זאגן, ס'איז פרשת ואתחנן, און איך ליינ "שמע", און ס'איז פונקט די זמן קריאת שמע, אבער איך האב נישט אין זין געהאט יעצט איך ליינ קריאת שמע, איך האב אין זין געהאט איך גרייט זיך צו די קריאה. אדער אז א סופר איז מגיה די תורה, דאס איז די עקזעמפל וואס איז נישט כוונה. אבער ווייטער, דא גייט דער רמב"ם אריין פון וועלכע פאזישאן א מענטש זאל זיין ביים ליינען קריאת שמע.

הלכה ב – פאזישאן ביי קריאת שמע

די הלכה: מ'קען ליינען אין יעדע פאזישאן

זאגט דער רמב"ם, "כל אדם קורא כדרכו, בין עומד בין מהלך, בין שוכב בין רוכב על גבי בהמה". וועלכע מין פאזישאן ער איז, און איך מיינ די גמרא זאגט דאס אויך, "בשוכב קאימא חכמים", נישט קיין חילוק צי מען זיצט, צי מען שטייט, קען מען ליינען קריאת שמע.

וועלכע פאזישאנס זענען אסור

אבער וויאזוי נישט? "ואסור לקרות קריאת שמע", שטייט שלכאורה, "ואסור" מיינט אז נישט אז מען איז נישט יוצא קריאת שמע, נאר ס'איז נישט בכבוד'דיג, ס'איז נישט לכתחילה'דיג צו ליינען קריאת שמע ווען מען ליגט מיט'ן פנים אראפ, "תחוב בקרקע", ווען דער קאפ איז אריינגעגראבן אין די ערד, אדער "מושלך על גבו", אדער פארקערט, ווען ער ליגט אויף זיין רוקן "ופניו למעלה", און זיין פנים איז ארויף. אזוי ווי די גמרא זאגט די סיבה, ווייל ער קען קומען צו א גנות. דאס זענען נישט רעספעקטפול וועגן פון ליינען קריאת שמע. איך מיינ אז דאס איז נישט קיין דין מעכב, ווייל עס שטייט "ואסור", דאס איז נישט בכבוד'דיג.

"אבל קורא הוא ושוכב על צדו". אבער ליגעדיג, ס'איז נישט די פראבלעם איז נישט ליגעדיג, נאר די פראבלעם איז וויאזוי מען ליגט. די צוויי וועגן זענען נישט בכבוד'דיגע וועגן.

דין בעל בשר אדער חולה

זאגט דער רמב"ם, "מפני מה אמרתי שאם היה בעל בשר הרבה ואינו יכול להסב על צדו", איינער וואס איז א בעל בשר און ס'איז אים שווער צו ליגן אויף די זייט, אדער ס'איז אים שווער, אדער ער איז קראנק, ממילא איז אים שווער זיך צו רירן, א חולה איז שווער זיך ארומצורירן אין די בעט, "נוטה מעט על צדו וקורא". ער זאל זיך רירן אביסל אויף די זייט און קורא. ער מיינט צו זאגן, ווייל ס'איז נישט מעכב, ס'איז נאר אן ענין פון כבוד, ממילא אז ס'איז אזוי שווער פאר דיר, פעלט נישט אזוי שטארק כבוד, ווייל ווען איינער ווייסט ער קערט נישט פאר קריאת שמע, ער ליגט אין א

Speaker 2: אוי, עס דארף נישט זיין כסדרה? איך מיינ דער רמב"ם האט יא פריער געזאגט אז עטליסט כסדרה דארף זיין.

Speaker 1: אקעי, אדער "הגיעה הפרשה אלא בעונת קריאה", אין די צייט פון קריאת שמע, צופרי אין די ערשטע שעה פון די שעות אדער וואס, איז אים אנגעקומען א ספר, אנגעקומען די פרשיות, און ער ליינט עס, האט ער מיט דעם יוצא געווען מצוות קריאת שמע ווייל ער האט ארויסגעזאגט די ווערטער.

אבער אזוי ווי מיר האבן געזאגט, אז ביי די ערשטע פסוק דארף יא זיין "וישוב ויכוון בפרק ראשון", אז ביי די ערשטע פסוק ווען ער איז אריבערגעגאנגען אין די תורה האט ער מכוון געווען, און שפעטער אפילו ער האט נישט מכוון געווען האט ער יוצא געווען.

חידוש: קען זיין א דין אין די פסוק "שמע ישראל" אליין

איך טראכט צו מיר, עס איז אן אינטערעסאנטע געדאנק, עס קען זיין אז עס איז נישט אפילו א דין אין קריאת שמע, עס קען זיין אז עס איז א דין אין די פסוק "שמע ישראל", אז מ'טאר נישט זאגן די ווארט "שמע ישראל" אן כוונה. דו רעדסט דאך פון א איד וואס איז מכוון, ער מגיה די תורה.

Speaker 2: ניין, איך טראכט, עס איז נישט אפילו ווי די אמת, א מענטש איז מגיה די תורה, ער איז מגיה אנדערע פלעצער אין די תורה און עס געבט אים נישט א כאפ א ציטער, נו. אבער ווען ער ליינט "שמע ישראל", עס איז הייליגע ווערטער.

Speaker 1: יא, אבער דאס געדענק איך פון שלויבער ווען עס איז נישט בשעת הקריאה, ווען עס איז נישט אין די צייט פון קריאת שמע דארף ער נישט, פארקערט, איך מיינ עס שטייט נישט אז ער זאל נישט, אבער ער דארף נישט, ער איז מגיה אין די תורה.

Speaker 2: פארוואס זאל געשען אזא זאך אז א מענטש האלט אינמיטן מגיה זיין און ער טראכט נישט פון קריאת שמע? פארוואס זאל ער נישט טראכטן פון שמע? איך טראכט, ער מיינט נישט טראכטן פון יחוד השם.

Speaker 1: אה, בשעת הקריאה מיינט ער אז ער דארף מכוון זיין יוצא צו זיין די חובת קריאת שמע. יא, בשעת הקריאה האט ער יא אין זינען געהאט אז ער וויל מקיים זיין די מצוות קריאת שמע. אקעי, זייער גוט.

דריי לעוועלס פון כוונה

אזוי ווי מיר האבן געשמעסט, איז אמת אז עס איז דא דריי לעוועלס קען מען זאגן פון כוונה. עס איז דא די גאר בייסיק כוונה אז איך טו יעצט א מצוה. ידיעה אז איך טו יעצט א מצוה. ס'איז דאך א לעוועל פארדעם. ס'איז דא א לעוועל פון ממש אין זכרון, און ס'איז דא א לעוועל פון יחידה, אז מ'זאל גארנישט טראכטן פון עפעס אנדערש. ס'איז דא אפילו א לעוועל זערא, וואס איך מיינ אז דא רעדט זיך אמת'דיג, ווייל ס'שטייט נישט "כיוון לבו לצאת ידי חובתו". ס'איז דא א לעוועל פארדעם, וואס מיינט אז ער ווייסט נישט ער טוט דאס. ער טוט עס ווי א פעולה וואס הייסט קריאת שמע.

משל פון תוקע'לע

אדער למשל ביי די תוקע, למשל, לאמיר זען גרינגערס. א תוקע'לע שיעור, יא? ער לערנט זיך די טראפ, למשל. איינער לערנט זיך די טראפ, ער איז נישט אפילו קורא בתורה, ער לערנט יעצט. ער חזר'ט זיך איין, לאמיר זען קורא בתורה. ער חזר'ט זיך איין, ער איז אזא בעל קורא, אדער איך ווייס וואס, ער טוט דאס. ער חזר'ט זיך איין כדי צו געדענקען די טראפ. וואס טוט ער יעצט? ער ווייסט וואס ער מיינט? ער האלט זיך פאר די נאז פון וויינען וואס ער מיינט. ער איז נישט בכלל יעצט קורא בתורה, ער איז נישט בכלל יעצט קורא קריאת שמע, ער איז יעצט קורא די תחינות. ס'איז אן אנדערע פעולה. דארף איך וויסן? ניין. חוץ נעמען, וואס איך טו חומש, איז א מכוון לבו, איך האב אין זין אז איך בין יעצט קורא קריאת שמע. דאס איז פשוט, ער טוט די פעולה להפיק אזויווי מ'איז עס אסיג. ער טוט די זעלבע פעולה, ער דארף עס געדענקען. די זעלבע פעולה אין גשמיות וואס א מענטש טוט קען האבן צוויי מינינגס.

יסוד: די זעלבע פעולה קען האבן צוויי מינינגס

אלעס. דאס איז וואס איך מיינ.

חידוש: קיין חיוב צו אויפוועקן א שלאפנדיגן איד

נישט נאר דעם, נאר איך זע נישט אז דער רמב"ם זאגט אז ס'איז א חיוב, ווען מ'זעט א איד שלאפט ביים זמן קריאת שמע זאל מען אים גיין אויפוועקן. דאס איז נישט וואס ער מיינט. ער מיינט אויף דעם אופן וואס אזוי ווי די גמרא רעדט, אז ס'איז געווען איינער האט א גבאי, א חבר, ער זאגט אים, "מאך זיכער אז איך ליינען קריאת שמע", דעמאלטס איז ער מצער. אבער דאס זאל זיין א נייע הלכה אין די תורה, ס'איז א מצוה תמידית, ווען מ'זעט א איד שלאפט ביים זמן קריאת שמע דארף מען אים אויפוועקן, איך זע נישט אז ס'איז דא אזא מקור פאר דעם. ס'איז דארף זיין זייער שוואך.

איך קען יא פארשטיין פארוואס די גערער משנה ברורה זאגט וואס ער זאגט, ווייל אונז האבן נאך נישט געזען די זאך אז מ'איז יוצא קריאת שמע מיט נאר זאגן פסוק ראשון. פסוק ראשון האבן מיר נאך נישט יוצא געווען מצוות קריאת שמע. ס'איז דא אן עסק אז מ'איז יוצא מצוות קריאת שמע וואס דו האסט די אפציע צו זאגן נאר פסוק ראשון. און פארוואס פסוק ראשון יא? ווייל ס'איז וויכטיגער. די ערשטע פסוק איז וויכטיגער, ס'איז דא דריי הלכות שוין אז די ערשטע פסוק איז וויכטיגער.

די ערשטע פסוק, אפילו דו שלאפט, דארפסטו זיך טראכטן אז ס'איז א גרויסע טירחא. שטעל דיר פאר דער משגיח וואלט געפאלגט די הלכה פון רמב"ם, יא? דער משגיח גייט ארום אין ישיבה, און ער רודפ'ט אז דער עולם זאל אויפשטיין. ער זאל גיין צו יעדן בחור און זאגן, "זאג שמע ישראל". ס'נעמט דאך דריי סעקונדען. זאג די ערשטע פסוק און גיי ווייטער שלאפן. ס'איז דאך וואס דער רמב"ם זאגט אז מ'זאל עס טון. ווייסטו וואס? לאמיר גלייבן אז דער בחור זאגט די רעסט מתנמנם. דאס איז דאך וואס מ'טוט.

דיגרעסיע: וואס מיינט "מצער"?

וואס מ'טוט איז דאך, איין מצער נושא, דאס איז קיינער נישט מקיים, איך מיינ אז ראש השנה גאנץ מוסף האט א דין פון פסוק ראשון פון קריאת שמע, וואס דו זאגסט מלכות, זכרונות, שופרות. און דעמאלטס טייטש "עורו ישנים משנתכם", מ'איז מצער א מענטש, מ'בלאזט אים אריין אין א שופר, מ'וועקט אים אויף. איך מיינ דאס איז בדרך דרוש. וואס איז מצער? דא זעט מען אז ס'איז א מצער. אקעי, מצער מיינט צו זאגן מ'איז מעורר, מ'מאכט אים...

Speaker 2

יא, שוין, מעורר מוסף האט מיר דערמאנט פון יענער, ווען דער זענער האט געלערנט אין חובת התשובה, און מיר גייען עס לערנען נאכאמאל באלד אין חובת המחשבה.

Speaker 1

יא, איך ווייס, איך זוך זייער שטארק צו מלמד זכות זיין אויף די בחורים וואס שלאפן. רבי יצחק אין תוספות זאגט אז שלאפן איז א גוטע זאך, אבער דער וואס האלט אז שלאפן איז נישט קיין גוטע זאך... רבי אלעזר זאגט אז זיי שלאפן אכט שעה. ווייסטו וואס איך זאג?

Speaker 2

יא.

Speaker 1

על כל פנים, מ'דארף מדייק זיין.

הלכה ד: מי שהיה עוסק במלאכה — מפסיק עד שיקרא פרשה ראשונה

Speaker 1

סאו יעצט גייען מיר לערנען ווייטער, אויף אן אופן צו מעג טון קריאת שמע בשעת מ'טוט אנדערע זאכן. אה, דא זעט מען יא, אז ס'איז דא אן ענין פון קריאת עראי. לאמיר זען.

גנות'דיגע וועג, אבער א חולה ליגט דאך אזוי ווייל ער האט נישט קיין ברירה, איז גענוג אז ער בייגט זיך אביסל.

Speaker 2: קען זיין אז ס'איז א פריצות'דיגע וועג, אזוי ווי א ניד ליגט ביים ביעטש, עפעס אזוי, ער שטרעקט זיך אויס. קען זיין אז ווייס איך נישט פון וואו מ'דארף אנקומען צו די נושא, ס'איז מער אז ס'איז נישט קיין רעספעקטפול וועג פון ליגן פאר קריאת שמע.

הלכה ג — אפשטעלן זיך ביים ערשטן פסוק

זאגט דער רמב"ם ווייטער, "מי שהיה מהלך על רגליו", איינער האלט אינמיטן וואקן, ער האט זיך שוין פריער געזאגט ביים מהלך, אקעי, לאמיר זען. זייער גוט. אבער, מ'קען טאקע ליינען קריאת שמע וואקענדיג, אבער דער ערשטער פסוק, עס קען זיין ווייל מ'דארף האבן פול כוונה, זאל ער זיך אפשטעלן, "עומד בפסוק ראשון". ס'האט מיט כוונה אדער ס'איז אן ענין פון רעספעקט? איך ווייס נישט. לכאורה איז עס כוונה, ווייל "שאר קורא וימלוך", די איבריגע קען מען שוין יא ליינען ווען מ'גייט. איך מיינ, ווען מ'גייט איז שווער צו פאקוסן, יא, מ'זעט אמאל נא, אמאל נא, מ'גייט דורך, מ'ווערט דיסטרעקטעד. אבער פסוק ראשון זאל מען זיין אויף איין פלאץ.

דיני קריאת שמע: הלכות שלאפן, ארבעטן, און צרכי רבים

הלכה ג: היה ישן — מצערים אותו עד שיקרא פסוק ראשון

Speaker 1

אדער קען זיין ס'איז א ענין פון כבוד. דאס זענען בעיסיקלי נאך צוויי הלכות וואס ס'איז אנדערש די ערשטע פסוק און די אנדערע פסוקים, רייט?

Speaker 2

יא.

Speaker 1

היה ישן, א מענטש שלאפט, מצערים אותו, בדרך כלל טאר מען נישט אויפוועקן א מענטש און מצער זיין, אבער דא איז א מצוה, מ'זאל אים יא אביסל מוטשען, **ומעירים אותו עד שיקרא פסוק ראשון,** מ'וועקט אים אויף ביז ער ליינט די ערשטע פסוק, ווייל די ערשטע פסוק דארף מען זיין פולי אויף. אבער די איבריגע קען מען זאגן דרימלענדיג.

קשיא: וואס מיינט "מתנמנם"?

מ'קען זיין ווייל ער איז א מתנמנם. אויב ער איז מתנמנם, ער דארף נישט זאגן די רעשט פון די פסוקים, נאר "שמע ישראל". וואס איז די טייטש אין רמב"ם? דאס איז זייער א דוחק וואס די מפרשים זענען נישט געווען העפלי. למעשה, נישט נאר אז איך ווייס נישט וואו ס'שטייט אז ער זאגט די רעשט מתנמנם, איך ווייס נישט וואס ס'מיינט ער זאגט די רעשט מתנמנם. א איד וואס איז מתנמנם איז שלאפן.

שטעל דיר פאר די מעשה, ער זאגט "שמע ישראל", אקעי, ער דארף עס ליינען לשמה, איך מיינ אז דאס איז א פשוט'ע זאך.

Speaker 2

ניין, מ'רעדט נישט דא פון פולי פולי שלאפן. מתנמנם מיינט ער דרימלט. דו זיצט אויף די קאר, ער דרימלט איין.

Speaker 1

ער גייט אריינלייגן דעם מתנמנם. ס'שטייט נישט. "היה ישן", א איד וואס איז געשלאפן. זאגט דער רמב"ם, דאס קומט פון א מעשה אין די גמרא, אז ס'איז געווען איינער, רב נחמן האט געהאט א קנעכט דורו, האט רב נחמן אים אנגעזאגט, די ערשטע פסוק רוף איך דרך, די רעשט זאל איך נישט מצער זיין. און אזוי פארציילט די גמרא אויך אויף נאך איינעם, "לא יצער הרב שלו". איז משמע בפשטות אז ער איז נישט יוצא, ער איז געגאנגען שלאפן, ער האט געגעבן א זאג "שמע ישראל" און ער איז געגאנגען שלאפן און געגאנגען ווייטער.

איך ווייס נישט פונקטליך וואס איז די ריעליטי פון מתנמנם. בכלל, מתנמנם מיינט נישט אז ער זאגט יעדע דריטע ווארט, ער גייט נישט אן א שיעור זאגן

אבער ס'איז אויך דא א לימוד אויף אן אנדערע וועג, איינער וואס זאגט, נעבעך, איך קען נישט גיין אין שול. אקעי, סא דאווען וואו דו ביסט, אויך דער אייבערשטער נעמט אן די תפילה אזוי מער. ערשטע פרשה זאל ער סטאפן, נאכדעם קען ער שוין זאגן בשעת ער... סתם א איד, יעדער איד קען דאך קריאת שמע, ער קען דאס זאגן אינמיטן מאכן זיין ארבעט, צו וואטעווער. ער האט נישט קיין סדר.

Speaker 2:

ניין, דא זעט מען אז ער האט נישט קיין סדר. ער קען עס זאגן.

קשיא: תורה שבעל פה

Speaker 1:

איין זאך, א שאלה, מ'טאר נישט זאגן תורה שבעל פה, ווייל ס'שטייט אז קריאת שמע מעג מען יא. ס'איז דאך שטארק, ווייל דאס איז דאך דברים של קדושה. איך מיינן אז ווען א מענטש שטייט בראש אילן או בראש הכותל, זאגן איך אז דא דארף ער דוקא דעמאלטס זאגן קריאת שמע, ס'איז א מצב פון סכנה. אפילו א גנב אפנים ווען ער שטייט אויבן אויף די... ווי ער ברעכט זיך איין, ער איז חייב קריאת שמע. יעצט רופט ער אן זיין קריאת שמע, ער קומט דאס באן.

הלכה ה: עוסק בתלמוד תורה — מפסיקין לקריאת שמע

Speaker 1:

ווייטער זאגט דער רמב"ם, אז ס'איז דא נאך א מין אומנים, ס'איז דא עוסק במלאכתו, און ס'איז דא אומנים. און יעצט איז דא נאך א מין אומנים, מענטשן וואס זייער אומנות איז לערנען תורה. אוי, אוי, ס'איז דאך דא אן עולם התורה, לערנען תורה. דארף ער אויך לערנען תורה, ער האט דאך... ער האט דאך געזאגט אז מ'דארף לערנען תורה ביום ובלילה. ער דארף מאכן ברכת התורה פארדעם, האסטו שוין געזען דאס?

Speaker 2:

ער האט שוין געמאכט אפשר א ברכה פארדעם.

Speaker 1:

אקעי, עניוועיס. וואו איז דאס געזאגט? ער זאגט אז פאר'ן דאווענען מוז מען נישט סטאפן לערנען. קריאת שמע איז חשוב'ער, אזוי ווי עס איז א מצוה בשעתה, מפסיקין לקריאת שמע. דאס איז א ברייטע גמרא. די גמרא זאגט אז פאר דאווענען, מזמור, נישט סטאפן לערנען. לערנען תורה איז חשוב'ער ווי תפילה. אבער קריאת שמע איז גאר חשוב'ער ווי תלמוד תורה. און אויך דערפאר די ברכות. פוסק זאל ער סטאפן, וקורא, און ער זאל ליינען קריאת שמע מיט ברכות לפני ולפניה. זייער גוט.

הלכה ה (המשך): עוסק בצרכי רבים — לא יפסיק

Speaker 1:

וואס איז אבער טאמער איז דער עוסק אין א גרעסערע מצוה פון תלמוד תורה? וואס איז א חשוב'ערע זאך? צרכי רבים. אויב איז ער עוסק בצרכי רבים, א מענטש איז עוסק בצרכי רבים. למשל, ער גייט מאכן א עירוב. יא, ער מאכט א עירוב. עס מיינט נישט דוקא צרכי רבים מצוות מאכט ער. אפילו ער גייט שתדל'ן ביים מעיאר אז ער זאל לאזן די אידן מאכן חמץ פארקויפן.

Speaker 2:

יא, אבער איך וואלט געזאגט אז צרכי רבים מוז נישט מיינען אז יעדע פעולה איז פאר די גאנצע רבים. איינער, א איד וואס זיצט און נעמט אויף קוויטלעך, אז ער הערט אויס צרות ישראל, ער הערט אויס איין מענטש אויפאמאל, אבער דאס מיינט אז ער איז עוסק בצרכי רבים.

Speaker 1:

ניין, די גמרא'ס דוגמא איז עירוב, אבער צרכי רבים קען אויך מיינען איין מענטש אויפאמאל, אבער זיין עסק איז צרכי רבים. קען אויך זיין. די גמרא רעדט פון דיינים, דער בית דין זעצט זיך, בכלל, ער מאכט תקנות, ער נעמט קעיר פון צרכי ציבור.

זאגט ער ווייטער, מי שהיה עוסק במלאכה, איינער וואס האלט אינמיטן ארבעטן, מפסיק עד שיקרא פרשה ראשונה כולה. ער דארף מפסיק זיין ביז ער ליינט נישט פסוק ראשון, נאר ער דארף ליינען "שמע" און "ואהבת".

דיוק: די פראקטישע מציאות

אה, דא דארף מען אויך מדייק זיין. געווענליך, ווען גייט מען אין די ארבעט? לאך הצות שעות גייט מען צו די ארבעט, רייט? נאך אפאר מינוט, נאך א האלבע שעה, איך ווייס, קומט דאך די זמן קריאת שמע. וואס טוט ער? ער סטאפט פאר דרייסיג סעקונדעס, יא? דאס ליינען נעמט דאך נישט מער ווי זעקס מינוט, מיט די אלע ברכות נעמט עס נאר זעקס מינוט. סאו ער סטאפט פאר דרייסיג סעקונדעס און ער זאגט "שמע" און "ואהבת", די ערשטע פרשה. די רעסט זאגט ער שוין בשעת'ן.

וכן האומנין, שטייט אז אומנין זענען מענטשן וואס ארבעטן נישט פאר יענעם, אבער זיי זענען נאך ביזי מיט ארבעט. זיי זענען נישט קיין עבדים, נישט קיין שכורים, אבער זיי זענען אומנין, זיי טוען ארבעט. אומן מיינט אזויווי א קארפענטער, אזאנס. אן אומן, איינער וואס טוט א פראפעשאנעל ארבעט, דארף ער מבטל זיין פון זיין ארבעט בפרשה ראשונה, ביי די ערשטע פרשה, ביי "שמע" און "ואהבת", כדי שלא תהא קריאתה עראי. דאס הייסט, ער קען נישט טון ווייל ער ארבעט, ווייל ער טוט זאכן, ווייל דאס וועט געהייסן קריאת עראי.

חידוש: חילוק צווישן כוונה און קריאת עראי

אינטערעסאנט, פריער האט ער גערופן די ווארט כוונה. כוונה איז פסוק ראשון, אבער פרשה ראשונה איז דא עפעס אן ענין פון קריאת עראי. ס'איז א נייע זאך. דאס האט צו טון אזויווי דו האסט געזאגט, ס'איז אן ענין פון כבוד. איך מיינן אזוי. דאס זאל נישט זיין די צווייטע זאך וואס ער טוט, נישט בשעת די ארבעט.

און אויך, אזויווי דער בארדיטשבער רב האט געזאגט, אז ער... בשעת ער שמירט די רעדער.

Speaker 2:

ניין, קודם מאכט ער דאס.

Speaker 1:

יעצט, די ערשטע פרשה טוט מען נישט בשעת ער שמירט די רעדער.

Speaker 2:

ניין, אבער השאר, די איבריגע, מעגן יא ליינען די איבריגע שטאטשוויי שמירן, און ווייטער, ווייל ער איז עוסק במלאכתו.

Speaker 1:

ניין, גוט.

אפילו העומד בראש אילן או בראש הכותל

זאגט דער רמב"ם ווייטער, אפילו העומד בראש אילן או בראש הכותל, דער אומן, ער שטייט דאך אין א שווערע מצב, סתם אז ער ארבעט גאר שווער, ער שטייט בראש אילן או בראש הכותל. וואלטסטו געמיינט אז ער האט נישט קיין ישוב הדעת, ער איז טרוד. זאגט ער, ניין, ער איז טרוד. ווען ער האלט א זייגער אין זיין האנט און ער פיקסט די זייגער, יא. אבער ער שטייט דארטן אויבן פון די לייטער, אויך די ערשטע פרשה דארף מען מפסיק זיין. אבער די איבריגע, קורא במקומו, ער קען ליינען דארטן ווייל ער שטייט אויף די דאך, און ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, מיר קענען אויך מאכן ברכות קריאת שמע ווייל ער ארבעט.

דאס איז הלכות ווער ס'ארבעט. אויב מ'דארף וויסן ווער ס'ארבעט, היינט איז דער מנהג צו גיין צו ארבעטן נאכ'ן דאווענען, אמת, וואס דעמאלטס איז דאס נארמאל. אבער ברוך השם אז מיר דארפן נישט גיין ארבעטן ביי די נץ החמה. איינער וואס ארבעט ביי נץ החמה האט נישט קיין נשמה? אן אנדערער האט יא א נשמה? ער איז פטור.

חידוש: לימוד פאר היינטיגע צייטן

גרעסטע צורך. ווען א מענטש וויל אריינלייגן זיין אייגענעם זון אין ישיבה, אקעי, ער איז אויך אפשר עוסק בצרכי רבים, ווייל ס'איז זיין זון. אבער ווען ס'איז אריינלייגן יענעם'ס זון אין ישיבה, דארף ער נישט דאווענען. יא, איך זאג. ס'איז זיכער.

די איינציגסטע תירוץ וואס מענטשן זאגן היינט איז, "אקעי, יענער איז עוסק בצרכי רבים, אבער איך גיי אמאל אין מיין וועקעישאן, איך דארף דאך אויך עוסק זיין אין זיינע, ער זאל נישט דאך פלאצן." אזוי ווי אזוי, פארוואס לויט די הייליגע מצוה פון קריאת שמע העלפט ער אים אויך, דער אייבערשטער דארף אים פועל'ן. און על כל פנים, **ברצות ה' דרכי איש**, אויב ער וויל, אויב נישט, איז נישט עפעס וואס איז ייהרג ואל יעבור, אז מ'דארף זיך אזוי שטארק אריינלייגן אין אזעלכע זאכן. די עולם איז עוסק בצרכי רבים, נישט סתם א מצוה דאורייתא. לכל הפחות איז דא א הלכה אז ער דארף אוועקרייסן.

צרכי רבים כולל זאגן שיעור

מיר לערנען יעצט פאר די זאך ממש ערב פסח צייט, און איך בין טאקע געווען זייער ביזי מיט צרכי רבים, אבער ר' יצחק זאגט מיר אז אפילו לערנען די שיעור איז אויך צרכי רבים, און ער איז גערעכט.

עס איז דא וואס גייען לערנען, דער רמב"ן איז ביד הנשיא, אויב ער זאגט א שיעור, איינער האט א שיעור אינדערפרי, אדער ער דארף צוגרייטן די שיעור, קען אויך זיין אז ער איז פטור, פארשטייסט? מיר האבן אזא איידיע אז א צרכי רבים מוז זיין אזא צדקה, ער מוז טון אויך די מצוות פרטיות מער ווי א צווייטער. וואס עס קען זיין אז איינער למשל וואס דארף צוגרייטן א שיעור, ער גייט נישט אין מנין, ער האט נישט קיין צייט, לאמיר זאגן, דאווענען בצבור, אזעלכע זאכן, ווייל ער האט די צרכי רבים צו טון. עס איז דא זייער א שיינע תשובת חתם סופר אויף דעם, אויף די פסוק פון **ויסעו מקום ה' מישראל**, אבער לאמיר נישט יעצט, לאמיר גיין לערנען ווייטער.

שוין, מ'דארף וויסן הלכה למעשה, איך זאג נאר וואס די הלכה איז, שוין, עוסק בצרכי רבים, זאגט די רמ"א ווייטער, איז מן פטור.

מעשה פון זוהר: הכנסת כלה

ס'שטייט אין זוהר א מעשה אז ס'איז געווען, די חברים זענען געגאנגען מאכן הכנסת כלה, און זיי האבן נישט געליינט קריאת שמע דריי טעג, און ס'איז געקומען א יונקא, ער האט געשמעקט אז זיי האבן נישט געליינט קריאת שמע, און ער זאגט, יא, איר זענט טאקע גרויסע ברורי קודשא, אבער דו ווייסט אז זיי האבן נישט געליינט קריאת שמע, אבער קיין הלכה קענסטו נישט מאכן, זיי זענען געווען פטור. אה, נאר ער האט געשמעקט פון די יונקא, יא. ס'שטייט אזא מעשה.

רמ"א: עוסק באכילה, במרחץ, בתספורת, מעבד עורות, עוסק בדין — גומר

שוין, זאגט די רמ"א ווייטער, **או היה עוסק באכילה**, דא רעדט מען פון א מענטש וואס איז עוסק בצרכי עצמו, בצרכי גופו. יא, גוט. ער איז עוסק באכילה, **או שהיה במרחץ, או שהיה עוסק בתספורת**, זיך שערן לכבוד יום טוב, **או שהיה מעבד עורות**, ער איז ביזי מיט זיין פרנסה, אנגרייטן לעדער, **או שהיה עוסק בדין**, אדער ער איז עוסק אין א דין תורה. אה, א דין תורה איז נישט קיין צרכי רבים? ער האט א דין תורה פאר זיך, אדער אל תיום, נישט די דין, אפשר די דין איז טאקע הייסן צרכי רבים. אקעי. **גומר**, זאל ער ענדיגן וואס ער האלט אינמיטן, ער דארף נישט סטאפן.

"הגיע זמנה" — ער האט אנגעהויבן בהיתר

מיינט ער אז ער האט אנגעהויבן בהיתר? ער האט אנגעהויבן וואס איז געקומען די זמן, מעג ער ענדיגן. אבער ס'איז אבער יא דא אן ענין, אזוי ווי מיר האבן בסיעתא דשמיא, אז ווען ס'איז זמן קריאה, ער פוסק, ער דארף סטאפן וואס ער האלט אינמיטן טון און קורא זיין קריאת שמע. מייך רבי ז"ל, די משיב, האט ער געטון גאר א גוטע זאך. אבער וואס איז טאקע פשט פון נהי טרם? פארוואס זאל מען נישט זאגן לכתחילה אז א מענטש דארף סטאפן טון וואס ער האט צו טון און כאפן א מצוה בשעתה? יא, מ'מוז נישט, ס'איז

:Speaker 2

יא, יא.

:Speaker 1

איז **לא יפסיק**, זאל ער נישט מפסיק זיין פאר קריאת שמע, ווייל צרכי רבים איז יא דוחה. זייער גוט. ער ברענגט א לשון התוספות: "**דאיכא למימר דלא יפסיק כלל, אלא יסיים מלאכתו**". צרכי רבים איז אלעמאל זייער וויכטיג. ס'איז כיבוד אב ואם, כיבוד כה נפש, מ'מאכט א הפסק, מ'גייט נאר דאווענען, אויף דעם פשט איז נישט אזוי ערנסט, סתם, קום צוריק. זייער חשוב.

חיבור צום רמב"ם אין הלכות תשובה

דאס איז וואס דער רמב"ם זאגט אין הלכות תשובה, אז ווען מ'איז... רבים איז אייביג זייער וויכטיג. ווען מ'איז מבזה א רבים העלפט נישט קיין תשובה, ווייל רבים האט א גרויסע כח. **אלא נבזו, יגמור עסקיו**, זאל ער ענדיגן די עסק בצרכי ציבור, **און דעמאלטס זאל ער ליינען, אם נשאר עיקר**, אויב ס'איז געבליבן צייט. אויב האט ער געמוזט עוסק זיין ביז ס'איז דורכגעגאנגען די צייט, איז דורכגעגאנגען די צייט.

דיגרעסיע: ר' טוביה זילבער פון וויליאמסבורג

ס'איז דא אין וויליאמסבורג א איד, א צדיק, א רבי, ער הייסט ר' טוביה זילבער, א גרויסער עובד השם, א חסיד'שער איד. איך האב געהערט איינער האט אים אמאל מיטגעהאלטן, ער איז געווען ביזי, איך ווייס נישט, שאפן געלט פאר א איד. האט ער געזאגט, איינער וואס האט נאכנישט אמאל פארפאסט א מנחה ווייל ער איז געווען אזוי שטארק פארנומען אין צרכי רבים, ער איז נישט קיין אוהב ישראל. דארף אמאל זיך אזוי שטארק אריינלייגן, אז מ'פארגעסט פון די גאנצע וועלט.

:Speaker 2

יא, ס'האט מיר פארציילט מיין שוואגער, ער האט געזאגט אז ער איז געווען ביים אמשינאווער רבי, א שליחות, ס'וועט העלפן עפעס א בחור אריינגיין אין א ישיבה, עפעס אזא זאך. און ער זאגט, דער רבי האט נאר א פראבלעם, איך גיי אזוי לאנג ווי מלכה, און נאכדעם גיי איך אזוי לאנג ווי מלכה.

דיני קריאת שמע: עוסק בצרכי רבים, זמן קריאה, וכבוד הקריאה

דיגרעסיע: מעשיות וועגן עוסק בצרכי רבים

איך האב געהערט איינער האט אמאל מיטגעהאלטן עפעס, ער איז געווען ביזי, איך ווייס נישט, שאפן געלט פאר איר. זאגט ער, איינער האט נאך נישט אמאל פארפאסט א מנחה ווייל ער איז געווען אזוי שטארק פארנומען אין צרכי רבים. ער איז נישט קיין עובד ישראל, ער דארף אמאל זיך אזוי שטארק אריינלייגן, אז מען פארגעסט שוין די גאנצע וועלט.

יא, ס'האט מיר פארציילט מיין שוואגער, ער האט געזאגט אז ער איז געווען ביי די אמשינאווער רבי, ער האט געהאט א שליחות צו העלפן עפעס א בחור אריינגיין אין א ישיבה, עפעס אזא זאך. ער זאגט פאר'ן רבי'ן, "נאו פראבלעם, איך גיי יעצט דאווענען מנחה, און נאכדעם וועל איך גיין טון די שליחות". האט דער רבי אים געזאגט, "ביסט זיכער אז דו דארפסט יעצט דאווענען מנחה? אפשר איז דאס קודם, די צרכי רבים?" פארדעם טאקע דאווענט ער כמעט נישט, ווייל ער איז עוסק בצרכי רבים. דאס איז דער אמת'דיגער על פי הלכה. פארוואס ער דאווענט שפעטער, דאס איז א קשיא, אבער דאס אז ער דאווענט נישט בזמנו איז זיכער.

און אויך איז געווען א מעשה מיט'ן חפץ חיים, ס'איז געווען אן אסיפה ביי אים וועגן עפעס א צורך רבים, און איינער האט געזאגט, "נו, לאמיר גיין דאווענען מנחה." האט דער חפץ חיים אים נישט געלאזט. ער זאגט, "העלא, דאס איז אזא זאך וואס מ'איז נישט מפסיק."

חילוק צווישן צרכי עצמו און צרכי רבים

סאו, מיר דארפן באמת פארשטיין, ווען א מענטש איז עוסק אין זיינע אייגענע צרכים, דארף ער אוועקרייסן און גיין דאווענען. וואס געשעט דא? ווייל ער איז עוסק אין יענעם, ער טוט דאך עבודת ה'. יא, עבודת ה' איז די

אבער דער חידוש דא איז נאר לגבי די עובד פון זמן, אז אויף אזא אופן וואס ער איז טאקע אין מקוה אדער אין וואטעווער ס'איז די פלאץ וואו ער גייט זיך טובל'ן אין די וואסער, און ער האט מורא אז ס'וועט איבערגיין די זמן, מעג ער נוצן די בדיעבד'יגע זאך. טאקע בדיעבד, לכאורה לכתחילה דארף מען זיך אנטון, אבער בדיעבד קען ער זיך ליינען קריאת שמע נאך אין מקוה וויבאלד דער זמן גייט עובר זיין. דאס איז נאך א זאך וואס מ'טוט כדי שלא יעבור הזמן. זייער גוט.

רמב"ם: הקורא קריאת שמע — לא ירמוז בעיניו, שלא תהא קריאת עראי
יעצט גייען מיר לערנען וועגן וואס מ'דארף, וויאזוי מ'דארף ליינען די קריאת שמע אליינס. זאגט דער רמב"ם, **הקורא קריאת שמע, וויאזוי זאל ער עס טון?** בשעת ער ליינט קריאת שמע זאל ער נישט זיין ביזי מיט קיין שום זאך. אזוי ווי ס'איז פריער געשטאנען **ויכוון לבו**, דאס איז נאר געשטאנען אויף פסוק ראשון, אבער על כל פנים, איז עושה דאס א ענין פון כבוד קריאת שמע. ער זאל נישט אין יענע צייט פירן ביזנעס מיט זיינע אויגן, מיט זיינע מויל, זאגן "נא, נא". **לא ירמוז בעיניו**, ער זאל נישט מרמז זיין מיט זיינע אויגן, **כדי שלא תהא קריאת עראי**. דעמאלטס איז עס א קריאה עראי. עס טייטשט אז ער איז נאך אלץ ביזי מיט וואס ער האלט אינמיטן זיין ביזי. ער שטייט א קופקע, און ער פירט נאך די קופקע, נאר נישט מיט זיין מויל, ווייל זיין מויל איז ביזי מיט קריאת שמע. עס טייטשט אז די קריאת שמע איז די ווייניגער וויכטיגע זאך. ער זאל נישט דאס טון.

חילוק צווישן דעם דין און בראש האילן

ס'איז אינטערעסאנט, למשל, ער מעג יא בלייבן בראש האילן, און דאס מאכט נישט פאר א קריאת עראי. מ'דארף נישט פארשטיין אז ער נעבעך איז א שווערער ארבעטער, און ער שטייט טאקע בראש האילן, אבער ער איז יעצט מכוון לבו. אבער דא... אויך יענץ איז נאר די ערשטע פרשה זאל ער נישט טארן ארבעטן. דא רעדט מען אלע פרשיות לכאורה, אבער מ'רעדט זאכן וואס ער האט נישט קיין שום ענין, ער קען סטאפן פאר אפאר מינוט די שמועס.

ואם עשה כן, אפילו יצא ידי חובתו, הרי זה מגונה

זאגט ער, **ואם עשה כן, אפילו יצא ידי חובתו, הרי זה מגונה**. אלזא, ס'טייטשט אז די היתר איז ווען איינער וועט נישט זיין ווען ער איז אן אומן אדער ווען ער טוט עס אלס חלק פון זיין פרנסה. לאמיר זאגן, ער ארבעט אין א באנק, און יא, פונקט ווי אנדערע אומנים, עקער פונקט מענטשן, אפשר טארן זיי יא מעגן, ווייל אזוי האבן מיר פריער געלערנט אז אן אומן מעג...

האסטו דיך געטראפן אויף אזא נפקא מינה? איך ווייס נישט. איך מיין אז איינער וואס ארבעט אין א באנק, דער באנק זאל מוחל זיין געבן צייט פאר א קליינע קריאת שמע. וואס איך מיין צו זאגן, אבער פריער האבן מיר געלערנט אז אן אומן מעג ליינען קריאת שמע ווייל ער טוט זיין ארבעט. סאו דער מענטש וואס ער מיינט אז ס'איז זיין דזשאב אין שול צו פירן די קופקע, ס'איז נישט עכט דיין דזשאב. דו קענסט גיין אין א זייט און ליינען קריאת שמע.

אממ, סאו, ניין, אקעי. דאס איז א פייער נפקא מינה, לויט וואס איך האב געזאגט ערגעץ. ער זאגט, **ואם עשה כן, אפילו יצא ידי חובתו, הרי זה מגונה**. אפילו ער איז יא יצא געווען, אה, זייער גוט, שטימט זייער גוט. בעצם איז ער יצא ידי חובתו, פונקט ווי איינער טוט עס ווייל ער דארף טון פרנסה, שוין. אבער איינער טוט אזוי, **הרי זה מגונה**. נישט קיין שיינע זאך.

וואס מיינט "קריאת עראי" און "מגונה"?

קריאת עראי מיינט כפשוטו, ער טוט צוויי זאכן אויף איינמאל. **הרי זה מגונה** מיינט נישט אז די קריאה איז מגונה, נאר דער מענטש איז א מגונה'דיגער מענטש, אז יענץ בוחן ער. ס'איז נישט קיין וועג, יא.

בפשטות מיינט עס אז ס'איז א קריאה מגונה, ס'איז נישט קיין שיינע וועג צו ליינען קריאת שמע. אה, מגונה איז אפילו... אה, דו קענסט זאגן אזוי פאני תורה'ס, אז **מי שאמר רב לספר הרי זה משובח**. פשוט פשט איז, איין זאך איז מגונה און איין זאך איז משובח. ער זאגט דיר צוויי זאכן וואס איז נישט

דא וואס זאגן וואס דארף ער זאגן. און ס'איז **חלילה אין מפסיקין**, דאס איז די לשון הגמרא, **חלילה אין מפסיקין**. פשט, אויב א מענטש האט אנגעהויבן, לכתחילה טאר מען נישט אנהייבן. פארוואס טאר מען נישט אנהייבן?

דער רמב"ם: ואין מתחילין לאכול עד שייגיע זמן קריאת שמע
אביסל אנדערש, איך האב עס געזען אין די רמב"ם. דער רמב"ם זאגט דארטן, **ואין מתחילין לאכול עד שייגיע זמן קריאת שמע**. אבער ער רעדט דאך שוין פון **הגיע זמנה**, מען האט שוין אנגעהויבן. די גאנצע זאך איז **הגיע זמנה**. מפסיקין, מען רעדט דאך די אלע זאכן. **הגיע זמנה, הגיע זמנה**, די אלע הלכות רעדן דאך פון **הגיע זמנה**.

וועלכער זמן מיינט מען?

ס'קען זיין אז מען רעדט דא פון די זמן קריאה דלכתחילה, ס'טייטשט פון ביז נץ. אבער די שלוש שעות, לכאורה, אויב ער איז עובר הזמן, אוודאי.

בשם יא, וואס איז זמן קריאה? מיינט דאס די זמן קריאה וואס איז לכתחילה, די ביז די נץ החמה. אבער אפשר אז ס'איז דורכגעגאנגען די דריי שעה וואס מען האט פארפאסט, איז עס נאר אזוי תלמוד תורה, אפשר דארף מען יא. איך קען זיין אז דאס איז פשוט אזוי, ווייל א מרחץ דויערט נישט קיין דריי שעה, אדער ווייל עסן דויערט נישט קיין דריי שעה. עס איז אזוי שטייט, אז דו רעדסט זיך צו די השיר חיון. אוודאי, דאס איז די ווארט. יענע זאך קען דארט זיין, ווי לאנג דויערט פון א ביסל פאר די נץ? ס'איז דאך נאר אפאר מינוט, איך ווייס, א האלבע שעה.

גרייט, אבער די איסור פון צו שטיין, ער דארף נישט מפסיק זיין, מיינט ער דארף נישט רופן יעצט פון די מצוה למהדרין פון מאכן בשעתה. ער דארף נישט די אנהייב, ער מיינט נישט אז מען קען מבטל זיין מצות קריאת שמע אינגאנצן. ניין, ניין. עס מיינט אז ער דארף נישט פאר דעם סך הכל. דאס איז די רמב"ם, עובר מורה צו עובר זיין די זמן, איז ער א משובח. ס'איז אוודאי אזוי איז משובח. אבער די ווארט איז נישט ממלא למדרין. אנדערע ווערטער, מען איז נישט מקדים זיין קריאת שמע צו זיין א עסק אויב דאס האט שוין אנגעהויבן פאר דעם.

רמב"ם: מי שירד לטבול — אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרוא קודם שתנף החמה

איז גוט. זאגט דער רמב"ם ווייטער, **מי שירד לטבול**, נאך א אופן וואס מאכט זיך אז א מענטש איז אראפגעגאנגען. מקוואות זענען דאך טיף, יא, אספעשלי אמאל, א באר, איז אייביג די לשון יאר, אדער וואס גייט מיט די וואסער. **אם יכול לעלות**, ער איז געגאנגען זיך טובל'ן, דא זעט מען אן ערליכע איד גייט צו פרי מקוה פאר קריאת שמע, אדער א בעל קרי, אדער א יא. **אם יכול לעלות**, ער קען ארויסקומען פון די מקוה, **ולהתכסות ולקרוא קודם שתנף החמה, יעלה ויתכסה ויקרא**. און דא זעט מען קלאר אז מ'רעדט פון די נץ החמה, רייט? הייסט ער איז שוין נץ החמה. **ואם לאו, יתכסה במים שעומד בהן ויקרא**. אז ער גייט נישט קענען טון אין די זמן וואס איז בהידור, זאל ער זיך צודעקן אין די וואסער און ער זאל ליינען.

מיט וועלכע וואסער קען מען זיך צודעקן?

זאגט אבער דער רמב"ם אזוי, אז מיט וועלכע וואסער קען מען זיך צודעקן אין די וואסער. רייט, דאס איז די חידוש. סתם אזוי, ווען מ'איז נאקעט איז נישט קיין כבוד צו ליינען קריאת שמע. און דער רמב"ם האט עס נאכנישט אויסגערעכנט. דא איז ווי ער זאגט עס. וואס זאגט ער? מיט וועלכע וואסער קען מען זיך צודעקן? זאגט ער, וואסער וואס איז דורכזיכטיג קען מען נישט, ווייל דאס הייסט נישט צוגעדעקט. זאגט ער, ס'איז נישט ריכטיג זיך צודעקן מיט שמוציגע וואסער, **במים שריחם רע, ובמי המשרה**, וואסער וואס מ'ווייקט אין דעם איין זאכן, אויך וואס איז שמוציג, **שערותו נראית מהן**, מ'מיינט נישט אז איינער קען זען, אבער ס'איז נראה, ס'איז נישט קיין כבוד אפילו כלפי עצמו. יא, ס'איז די כבוד, כבוד המקום. יא, זיי וועלן מיר גיין שטיין מער ענינים פון כבוד.

חידוש: בדיעבד כדי שלא יעבור הזמן

נישט, די טשיקען שרייט. "קורא" איז אלעמאל מלשון רופן, אזוי ווי אויסרופן, נישט מלשון ליינען. און מען וויל זאגן ליינען, זאגט מען "לעיין". לעיין מיינט מען מיט די אויגן, מען קוקט מיט די אויגן. איך ווייס נישט, קרוב לשמוע אז דאס וואלט געמיינט. אפשר נאך אלץ מיינט עס יענץ, I don't know.

הלכה ח (המשך): "ויהיה מדקדק באותיותיה"

דער רמב"ם'ס הלכה

:Speaker 1

נאך א זאך, זיי מדקדק באותיותיה, נישט נאר שנעל, נישט צו זאגן זייער שנעל, נאר מען זאל מדקדק זיין די אותיות, אויב איר ווילט יוצא זיין. דאס איז הלכה למעשה, דאס איז מסתמא אן ענין פון כבוד, כבוד פאר די... ביידע זאכן זענען מסתמא א שמירה, אז מען זאל מדקדק זיין באותיותיה. דאס האט ער געזאגט, דאס איז שייך געזאגט.

הלכה ט: כיצד מדקדק?

"שלא ירפה החזק ולא יחזק הרפה"

:Speaker 1

איז ער מסביר, קודם כל, וואס מיינט מדקדק? איז ער מסביר, שלא ירפה החזק, מען זאל נישט זאגן שוואך ווערטער וואס מען דארף דערויף יא דרוקן. וואס מיינט ירפה? דאס מיינט אזויווי א כ', נישט זאגן א כ', רייט? רפה וחזק. רפה איז וואס אונז רופן דגש קל, איך מיין אז דאס מיינט עס. יכ"ף זאל זיין יכ"ף, נישט יכ"ף, אויב ס'שטייט אזוי. און די זעלבע זאך, חזק הרפה, א זאך וואס מען דארף זאגן כ', זאגט ער כ'. אדער ב' און ו', ב' און ב'.

נאך א זאך, ולא... איך מיין דארטן ביי די מרגלים האבן זיי געפרעגט, יא, החזק הוא הרפה. דארף מען הערן קריאת שמע.

"ולא יניד הנח ולא יניח הנע" – שווא נח און שווא נע

:Speaker 1

ווייטער, ולא יניד הנח ולא יניח הנע.

:Speaker 2

דו ביסט א בעסערע בעל קורא ווי מיר, ס'איז דא ווערטער וואס איז... פשוט, ס'מיינט שווא נח און שווא נע, אמת?

:Speaker 1

לא יניד, ער זאל נישט מאכן שווא נע... וויאזוי רופן אונז דאס? שווא נח און שווא נע. דער רמב"ם רופט עס שווא נח, נוע ונד. ס'איז דא א שווא וואס מען זאגט, און ס'איז דא וואס מען זאגט נישט. דאס הייסט, וואס מאכט א תנועה. ס'איז דא צוויי אנדערע שווא'ס, אמת דאך?

:Speaker 2

נישט ב"א זאל מען זאגן? איך האב געהערט אז מען הערט די א'.

:Speaker 1

ניין, וויאזוי איז נח ונד?

:Speaker 2

דו האסט געברענגט א דוגמא פון קריאת שמע. א דוגמא?

:Speaker 1

יא, אבער דאס גייט זיין א קאנטראווערסיאלע דוגמא. למשל, "חספתם" אדער "חסף ותם"? מ'זאל הערן די ו'. מען זאגט נישט "חסף ותם", just to be clear. ס'איז זיכער נישט קיין שווא נע, אבער ס'וואלט געווען אן עקזעמפל פון יניח הנע, פון יניד הנח.

דער רמב"ם זאגט, ער פארשטייט נישט וועם גייט עס אן. למשל, זאגט דער רמב"ם, יא, "לבו וכו'". ס'איז דא א מסוימ'ע מחלוקת. לבבך, וואס הייסט א הדומות? שתי אותיות הדומות. ס'איז דא וואס זאגן לבבך אדער לבבך. דער

שייך די פעולה, אבער דאס איז מגנה די פעולה. נישט יעדע זאך וואס איז מגנה און משובח איז א מצוה אדער מעכב. דאס מיינט דאך אויך די הגדה, **הרי זה משובח** מיינט צו זאגן, ס'איז א שיינע זאך, איך בין מסכים, it's praiseworthy, ווי מ'זאגט אויף ענגליש, ס'איז praiseworthy. ראוי לשבח, אבער ס'מיינט נישט אז מ'איז מחויב, מ'איז יוצא אן דעם אויך. אדער פארקערט, ס'מיינט נישט אז מ'איז מקפיד, אבער ס'איז דא, וויאזוי זאגט מען, criticism-worthy, איך ווייס נישט, ס'איז blameworthy, רייט? ס'קומט אים גוטע פעטשעס, וואלט מיין מאמע געזאגט. ס'איז געווען א רמב"ם, אבער נישט מלקות. אבער מלקות זאל ער גיין פעטשעס.

קריאת שמע – הלכות הקריאה: דקדוק, השמעה, וכוונה

"ראוי לשבח" – דער מושג פון "ראוי"

:Speaker 1

נישט יעדע זאך וואס איז מגונה און נישט משובח איז א מצוה אדער מעכב. דאס מיינט דאך אויך די הגדה, "ראוי לשבח", איך מיין צו זאגן, ס'איז א שיינע זאך, איך בין מסכים. ס'איז "praiseworthy", ווי מען זאגט אויף ענגליש, ס'איז "praiseworthy", ראוי לשבח, אבער ס'מיינט נישט אז מען איז מחויב, מען איז יוצא אן דעם אויך. אדער פארקערט, ס'מיינט נישט אז ס'איז מעכב, אבער ס'איז נישט... וויאזוי זאגט מען אויף ענגליש? ס'איז "blameworthy", רייט?

הלכה ח: "וצריך להשמיע לאזנו כשהוא קורא"

דער רמ"א'ס הלכה

:Speaker 1

זאגט ווייטער דער רמ"א, "וצריך להשמיע לאזנו כשהוא קורא". ווען מען ליינט קריאת שמע, דארף מען עס זאגן, נישט... ווייל "קורא" קען מיינען מען ליינט מיט די אויגן. ס'איז אויך א וועג פון "קורא", און לכאורה... ס'איז דא וואס איך האב פריער געלערנט, "וראוי לכל קורא גדול וקטן שיאמר בקול רם", אז ער זאל יא ארויסזאגן די ווערטער.

און דא ברענגט ער דאך די מגיה, "קורא לגנאי", די גמרא זאגט דאס. זאגט דער רמ"א, "וצריך להשמיע לאזנו כשהוא קורא, ואם לא השמיע לאזנו, יצא". מענטשן ווייסן דאס נישט אייביג, מען מורמלט. איך ווייס נישט, דאס דארף מען וויסן, דארף מען וויסן צו דו ביסט גערעכט.

דיסקוסיע: וואס מיינט "לא השמיע לאזנו"?

:Speaker 1

אין אנדערע ווערטער, ס'איז דא צוויי לעוועלס פאר "השמיע לאזנו", רייט? ס'איז דא איינער וואס ער רעדט זייער שטיל, ער קען נישט אליינס הערן. נאכדעם איז דא, ווי דו זאגסט, איינער ליינט מיט זיינע אויגן, אדער קענסט עס רופן אין מחשבה כמעט. די שאלה איז, צו "לא השמיע לאזנו" איז לאפוקי אז ער ליינט זייער שטיל, אדער איז לאפוקי אז ער ליינט מיט זיינע אויגן?

אני מיין אז ס'איז קלאר אז ווען ער ליינט זייער שטיל, ער הערט נאך אלץ. דאס הייסט "השמיע לאזנו", ער הערט עפעס. ניין, למשל, ס'איז דא א נפקא מינה, למשל, א מענטש איז אין א בית המדרש וואו יעדער איינער דאוונט הויך, און ער דאוונט שטיל. ער זאגט ארויס די ווערטער, אבער ער זאגט זייער שטיל, ער קען נישט הערן זיין אייגענע קול. דאס מיינט ער זיכער נישט. לכאורה מיינט ער נישט דאס. "לא השמיע לאזנו" מיינט ער ליינט בקריאת עינים, ער ליינט מיט זיינע אויגן. אזוי טראכט איך, איך בין נישט זיכער, אבער אזוי טראכט איך.

"קורא" אין לשון חכמים – מלשון רופן, נישט מלשון ליינען

:Speaker 1

אגב, אין לשון חכמים כמעט קיינמאל איז נישט "קריאה" מיינט קריאה מיט די אויגן. אלעמאל... "קרא ותוריק", ער האט געליינט אן איגרת. "קורא" מיינט אלעמאל, "קורא" איז מלשון רופן. "קורא הגבר" – די טשיקען ליינט

צו א שי"ן אדער א סמ"ך, דאס איז די ווארט. מ'דארף זאגן "ז", כדי ס'זאל זיין קלאר אז ס'איז תזכרו, אז ס'איז א זי"ן.

"וצריך להאריך בדל"ת של אחד"

:Speaker 1

"וצריך להאריך בדל"ת של אחד". פארוואס זאגט ער "בדל"ת" איך ווייס נישט פארוואס ער האט עס אזוי גערופן. מ'קען נישט מאריך זיין מיט די דל"ת, ווייל א דל"ת אשכנזי איז נישט מעגליך מאריך צו זיין. אויב איז עס א דל"ת רפה, אזוי ווי "ז", קען, נישט ממש, אדער אזוי ווי, דעמאלטס קען מען. אבער א דל"ת וואס לאזט ארויס אביסל לופט. אונזער דל"ת סטאפט אלע לופט, קען מען נישט מאריך זיין.

על כל פנים, ווי לאנג דארף מען מאריך זיין? **"כדי שימליכהו"**, ס'טייטש אז ער זאל ממליך זיין אין זיין כוונה. ביים זאגן זאל ער טראכטן אז ער איז ממליך די אייבערשטער **"על השמים ועל הארץ ועל ארבע רוחות"**. דאס איז זייער שיין די לשון, ער איז ממליך די אייבערשטער. ס'טייטש די אייבערשטער איז דער ריבון, אבער די וועג וויאזוי ער איז א מלך, א מלך איז דאך א מענטשליכע משל. די טייטש איז אז דער מענטש מאכט אים פאר א מלך. ער שמייסט אז ער געדענקט אז ער איז דער ריבון, און מיט דעם ווערט ער א מלך. אז די וועג וויאזוי דער אייבערשטער איז דער ריבון איז מער אין מציאות, און דאס אז ער איז דער ממציא ראשון און ער איז דער בעל הבית אויף די טבע. דער "אז ער ממליך" מיינט אז ער מאכט אים אזוי ווי א מלך זיין, ער מאכט אז ער איז. ער מאנט אז ער איז.

יא, דאס האט צו טון מיט "אחד", ווייל "אחד" מיינט סך הכל א רמז אז ס'איז דא קיין צווייטער וואס איז בעל יכולת אדער אין קיין שום קארנער פון די וועלט.

דיסקוסיע: ווי לאנג נעמט די כוונה?

:Speaker 1

דערנאך, ווי לאנג נעמט דאס? איך מיינן אז ס'נעמט נישט מער ווי א צוואנציגסטל פון א סעקונדע. אפילו ווען מ'זאגט א דל"ת אזוי שנעל ווי אונז. ס'קען זיין אז "להאריך בדל"ת" מיינט אויך סך הכל עפעס אזוי קלארער מאכן די דל"ת, אפשר דא, ווייל דו דארפט געדענקען אז אונזער דל"ת איז זייער אנדערש פון א רי"ש. אבער א סוף דל"ת וואס איז נישט ת', נאר מער אזוי ר', אזוי ווי ווען דו זאגסט אויף ענגליש, די וואס רעדן ענגליש, נישט די חסיד'ישע אידן זאגן... ס'איז אויף א T, אבער ס'איז דא ד'ס וואס מ'זאגט אזוי, "rudder", א "rudder" פון א שיף, מ'זאגט "rudder". ס'איז כמעט א רי"ש, א שטארקע רי"ש. מ'דארף נישט זאגן אזוי. מ'דארף זאגן דער "אחד" וויאזוי אונז זאגן, נישט משום ספק. אבער פון דעם שטייט אין אנדערע פלעצער, מ'קען צומישן "אחד" און "אחר", "אלהים אחרים" אדער "אחד".

סא, לכאורה די "להאריך בדל"ת" מיינט לכאורה מדגיש זיין די דל"ת, שלא יטעה בו ברי"ש. ווייל דעמאלטס וואלט אויך געווען כאילו "ה' אחר", איך ווייס נישט וואספארא זאך. סא, ס'קען זיין לויט וויאזוי אונז זאגן, איז בכלל נישט קיין פראבלעם. ווייל "להאריך" דארף נישט זיין אז דו ביסט דוקא מאריך, דו דארפט פארשטיין, די שלטון המחשבה נעמט נישט קיין צייט. ווי לאנג נעמט עס? "אחד" איז דיינציגסטער, די גאנצע וועלט אין איין... ווי לאנג נעמט נאך א סעקונדע צו די שמים פאר די ארץ פאר די אלע רוחות? א מחשבה גייט זייער שנעל, ס'איז נישט קיין ריעל זאך.

אקעי, איך טראכט יעצט אז די פשט איז אז ס'איז מבחין צו זיין פון א רי"ש, און ממילא אונז קענען עס גאנץ גוט. דער עולם פירט זיך צו זאגן "אחאד", אבער דעמאלטס לייגט מען צו נאך אן אל"ף אינצווישן, איך ווייס נישט וואס די פשט פון דעם. אבער פאר די צווישן די ח"ת און די דל"ת מאכט מען אזוי ווי "אחאד", אזוי ווי אן אל"ף. יא, מ'איז מאריך אין די נקודה, און נאך א קמץ פאר א ח"ת איז אביסל פאני. אזוי ווי ס'איז דער מנהג אין רוב הגדות, "אחד חכם". ווייניג זאגן די רמ"א ווייטער. וואס ווייסט דער אחד? האט דער אחד ראשון. אויב איז דא חד, ווייניג זאגן אייניגע הגדות.

רמב"ם זאגט אז ער זעט נישט אז ס'זאל גיין שלעכט אז מען זאגט לבבך. אבער ס'איז דא יא זאכן וואס... אקעי, פונעם רמב"ם זאגט מען דארף זאגן על פי דקדוק. דער רמב"ם אין פירוש המשניות זאגט אז די זאכן קען מען נישט שרייבן אין א ספר, מען דארף עס לערנען פון א רבי.

אבער עס מיינט כפשוטו, א שווא נע און א שווא נח, זאל מען זאגן די ריכטיגע וועג, נישט מאכן א שווא נע אין א שווא נח. למשל, אויב ס'וואלט געשטאנען לִבְבְךָ, נישט זאגן לִבְבְךָ. אדער פארקערט, אויב ס'שטייט לִבְבְךָ, לויט די וואס זאגן אזוי, זאל מען נישט זאגן לִבְבְךָ, נישט לִבְבְךָ.

:Speaker 2

יא, א שווא נח איז פשוט אז ס'איז א תנועה. א שווא נע איז א תנועה, ס'מאכט אזוי ווי א חצי סגול. א שווא נח זאגט מען פשוט די ווארט, מען זאגט נישט קיין תנועה, רייט?

:Speaker 1

די היינטיגע סידורים שרייבן שוין אין די סימנים וועלכע איז א שווא נע און וועלכע איז א שווא נח. די טראפן העלפט נישט פאר דעם. די טראפן העלפט פאר א דגוש, די טראפן העלפט פאר מלעיל און מלרע, דער רמב"ם רעדט נישט פון דאס בכלל. אבער פאר שווא נע און שווא נח העלפט נישט כמעט קיין טראפ, אדער בכלל נישט, און מ'דארף וויסן די כללים. אבער יא, אנהייב פון א ווארט איז אלעמאל א שווא נע געווענליך. די זעלבע זאך, ס'איז מער געווענליך א דגוש, וכדומה.

"לפיכך צריך ליהרהר בין כל שתי אותיות הדומות"

:Speaker 2

אקעי. לפיכך, זאגט דער רמב"ם, וויבאלד מ'דארף דקדק'ן, איז דאס נאך א זאך. מ'דארף דקדק'ן, דאס איז נאך א זאך. ס'איז נישט דווקא איינס. אבער דו זאגסט אז ס'איז דא א זאך וואס דו זאגסט לפיכך פון רמב"ם.

:Speaker 1

ניין, לפיכך, ווייל מ'דארף דקדק'ן, דארף מען זיך גארנישט צוריקהאלטן פון דקדק'ן. אקעי, און וואס דארף מען טון? **צריך ליהרהר בין כל שתי אותיות הדומות, שאחת מהן בסוף תיבה ואחת בתחילת תיבה הסמוכה לה.** ס'איז דא צוויי למ"ד'ס, בכל, און די נעקסטע ווארט איז נאכאמאל לבבך. סא ווען מ'זאגט שנעל, בכל לבבך, איז איין למ"ד. **קורא בכל, ושונה, וחוזר וקורא לבבך.** בכל לבבך. **וכן "ועבדתם מהרה"**, און ס'זאל נישט אריינגיין איין ווארט אין די צווייטע.

האקן א פסוק איז שווערער, ווייל ס'איז דאך א פ"א און א פ"א. ס'קען זיין אז אין די רמב"ם'ס צייטן, די גמרא שטייט דאס, האט מען געזאגט פ"א און פ"א ענליך.

דער טעם פון דקדוק – כבוד הקריאה

:Speaker 1

וואס איז פשט פון די אלע זאכן? ווייל דו ווייסט דאך וואס ס'מיינט. עס זעט אויס אז ס'איז אן ענין פון כבוד, אז מ'זאל עס זאגן בכבוד. אזוי ווי איינער ליינט פאר פאעטרי, ער ליינט פאר עפעס א חשוב'ע זאך, ס'איז נישט ווי ווען מ'ליינט סתם, זאגט מען וואטעווער מ'זאגט. אבער ווען מ'ליינט עפעס שיין, א בדחן און ער זאגט שיינע ווערטער, דעמאלטס איז ער מער מקפיד אויף די קריאה. ס'איז אן ענין פון כבוד הקריאה. ס'איז נישט ווייל ער גייט זיך טועה זיין, דאס איז אן אנדערע מעלה דא.

"וצריך להבהיר הזי"ן של תזכרו"

:Speaker 1

ער זאגט ווייטער, **"וצריך להבהיר הזי"ן של תזכרו"**, מ'דארף ארויסזאגן די זי"ן פון תזכרו. פארוואס? ווייל "שלא ישמע", אז מ'זאגט עס זייער שנעל האט מען ארויסצולאזן די תזכרו, ניין. ער זאגט, ער האט געברענגט אז ס'איז דא אנדערע לשונות וועגן דעם. ס'איז דא וואס זאגן אז אויב מ'זאגט שנעל קען עס ווערן "תשכרו", אז מ'וועט מיינען אז ס'איז "עושה על מנת לקבל פרס", "למען תזכרו" צו באקומען שכר, עפעס אזוי. קיצור, א זי"ן איז נאנט

"וצריך שלא יחטוף בחית"

Speaker 1:

און נאך א זאך, "וצריך שלא יחטוף בחית", זאל מיר זאגן שנעל די אחד, מחמת חטא, דארף מען זאגן "איחוד". אויב איז דא חטא, חס ושלום,

קריאת שמע בכל לשון, דיני למפרע, וספיקות בקריאה

קריאת שמע בכל לשון

דער רמב"ם זאגט: "קורא את שמע בכל לשון שהוא מכירה".

מ'קען ליינען קריאת שמע אין אנדערע שפראכן. זייער גוט, אויב איינער האט נישט קיין נערוון זאל ער ליינען אויף אידיש.

אבער דא איז אבער די זאך, אבער ווער זאגט דיר אז דיין טרענסלעישאן איז גוט?

זאגט דער רמב"ם, די נעקסטע שטאפל גייט ער, "הקורא בכל לשון צריך להזהר מדברי שיבוש שבאותו הלשון".

אז דו ליינסט אין אן אנדערע שפראך, דארפסטו מאכן זיכער אז דו גייסט עס איבערטייטשן, "ומדקדק באותו הלשון כמו שמדקדק בלשון הקודש".

אזוי ווי ווען מ'רעדט לשון הקודש דארף מען מדקדק זיין, דארף מען אויך אין יענע שפראך זאל עס נישט זיין קיין שיבוש. דער רמב"ם זאגט נישט אז דו קענסט זאגן א פראזע וואס קען זיין א קאנדידאט צו טייטשן. דו דארפסט זאגן ריכטיג, מדקדק, די ריכטיגע ווערטער פון ענגליש.

Speaker 2: ניין, אבער וויאזוי ווייסט מען טאקע אז דער מענטש ווייסט וואס "ואהבת" מיינט?

Speaker 1: "ואהבת" מיינט "and you should love". ס'קען נישט זיין קיין ספק.

השגת הראב"ד

אקעי, דער הייליגער ראב"ד איז טאקע מחולק אויף דעם. דער ראב"ד זאגט פארקערט, דער ראב"ד זאגט אז ער איז נישט מסכים אפילו מיט דעם רמב"ם'ס חומרא. דער רמב"ם זאגט אז מ'דארף מדקדק זיין באותו הלשון.

זאגט דער ראב"ד, ער פארשטייט נישט, "לכל הלשונות פירושם לעברית, ומה ידקדק עוד אחר פירוש?"

ער זאגט א פשט. דער ראב"ד האט נישט געטראכט, אים איז נישט איינגעפאלן בכלל אז ס'קען זיין אז דו טייטשט אפ און דו ביסט נישט יוצא. אויב "קורא בכל לשון" איז די טייטש אז דו מעגסט זאגן פשט בכל לשון. אזוי זאגט דער הייליגער ראב"ד.

סאו, ס'איז דא אחרונים וואס זאגן דעם פראבלעם וואס דו זאגסט, אבער מיר זעט אויס אז די הנחה פון די ראשונים, פון דעם רמב"ם און פון דעם ראב"ד, איז אלעס געווען אז איינער זאגט טייטש, זאגט ער טייטש. עס קען זיין אן אנדערע טייטש, אקעי, סאו ווער זאגט אז מען דארף זאגן די ריכטיגסטע טייטש? אזוי זעט מיר אויס.

און שוין, וואס זאל איך טון? מ'זאל חס ושלום נישט זיין קיין רעפארמער וואס דאווענט אויף ענגליש. איך זאג נאר וואס די הלכה איז.

Speaker 2: דו קענסט קוקן אין די ספר... ניין, דער רמב"ם וואלט אפשר געזאגט דא אז "קורא" מיינט אז מען זאל פאזיטיוו, כדי אז אויב ער פארשטייט נישט לשון הקודש, זאל ער ענדערש זאגן אין די שפראך וואס ער פארשטייט?

Speaker 1: ניין, ער זאגט דאס נישט. ער זאגט דאך "ומאי"? וואס איז ענדערש איז אן אנדערע שאלה. ס'איז זיכער אז ענדערש לערנען לשון הקודש. איך רעד דאך פון אלע אידן אין אלע דורות, אזויגערופענע. קיצור, פון ביידע. איינער וואס קען טאקע נישט, אדער א בעל תשובה קען נישט ליינען וכדומה. ס'איז נישט קיין ספק אז מ'איז יוצא אויף לשון הקודש.

הקורא למפרע — ליינען נישט אויף דער סדר

אקעי, נאך א הלכה, יא? "הקורא למפרע".

אה, דאס האט צו טון מיט וואס דו האסט געוואלט וויסן. מיר האבן געלערנט ביי די ברכות אז מ'מוז זיין פון סדר. יעצט דארפן מיר זען וואס איז דער דין פון קריאת שמע אליין, צו ס'מוז זיין על הסדר, וואו איז עס פונקטליך די אלע זאכן.

זאגט דער רמב"ם, "הקורא למפרע", אויב איינער ליינט למפרע. דער רמב"ם גייט שוין מסביר זיין וואס מיינט למפרע. "פארקערט" — "לא יצא".

זאגט דער רמב"ם, וואס מיינ איך צו זאגן? "במה דברים אמורים? בסדר הפסוקים".

דאס הייסט, ער זאגט דעם צווייטן פסוק פון "ואהבת" פאר'ן ערשטן פסוק. "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך", "והיו הדברים האלה" זאגט ער פאר די ווערטער "ואהבת".

"אבל המקדים פרשה לפרשה", אבער אויב ער האט פשוט געזאגט "והיה אם שמוע" פאר ער האט געזאגט "ואהבת", "אף על פי שאינו ראוי", אפילו לכתחילה טאר מען עס נישט טון, אזויווי דער רמב"ם האט פריער געזאגט אז ס'איז נישט אויפ'ן סדר, "שמע" קומט פריער, "אבל אני אומר שיצא".

דאס איז איינע פון די פלעצער וואו דער רמב"ם זאגט "אני אומר". ער זאגט, "איך אמר'ס יוצא, לפי שאין סמיכה להן בתורה".

דיסקוסיע: פארוואס זאגט דער רמב"ם "אני אומר"?

Speaker 2: אינטערעסאנט, "אני אומר". ס'איז דאך א לשון "נראה לי". אינטערעסאנט, אן אנדערע לשון. ער האט דאך א לשון "נראה לי", פארוואס זאגט ער "אני אומר"?

Speaker 1: "אני אומר", וואס זאגט דער רמב"ם? מה לי אינמיטן א פרשה? די תורה שטייט דאך אויף א געוויסע סדר, דו פארדרייסט דעם סדר. דו זאגסט "ואהבת" פאר "שמע", גייסטו פארגעסן די תורה. אדער אויב ס'וואלט געווען אמת אז למשל "והיה אם שמוע" וואלט געשטאנען גלייך נאך "ואהבת" אין חומש, וואלסטו אויך געקענט פארשטיין אז דו גייסט קעגן די תורה.

אבער דא, סך הכל די חכמים האבן מלקט געווען דריי פרשיות וואס שטייען נישט איינס לעבן די צווייטע. ס'איז אמת אז "והיה אם שמוע" שטייט נאך, אבער נישט גלייך. אין די סדרים איז עס א גרעסערע פראבלעם הייסט. אז דו פארשטייסט די רמב"ם, סאו דו פארדרייסט די צייט, דו פארדרייסט... ס'איז בכלל נישט קיין סדר. ס'איז סך הכל א ליקוט פסוקים, א ליקוט פרשיות, נישט פסוקים.

בכלל, "ויאמר" שטייט דאך אין פרשת שלח פאר די עולה, און אמת אז "ויאמר שמואל" שטייט אין די עיקר נאך "ואהבת" וואס שטייט אין ואתחנן, אבער נישט גלייך נאכדעם, ס'שטייט דאך אינצווישן נאך פרשיות. סאו, סך הכל טוט ער אנדערש.

קרא פסוק וחזר וקראו — איבערזאגן א פסוק

זייער גוט. זאגט דער רמב"ם ווייטער, "קרא פסוק וחזר וקראו פעם שניה", א מענטש האט געליינט א פסוק און ער זאגט עס נאכאמאל איבער, ווייל ער האט מורא ער איז נישט יוצא געווען צו וואס, "הרי זה מגונה".

דער מענטש איז מגונה, ווייל ס'ווייזט אז ער גלייבט נישט אז ער האט שוין אויפגעטון מיט'ן זאגן די ערשטע מאל.

דאס איז וואס דער בית שמואל האט געזאגט. א פשוט'ע פשט איז אז ס'איז נישט קיין וועג. ער צייכנט צו אז דער רמב"ם זאגט אין הלכות מקוואות, "הטובל פעמיים במקוה הרי זה מגונה". אמת. און פארוואס? איך ווייס נישט, ווייל ס'איז שוין ביידע מאל די זעלבע זאך, ווייל דו גלייבסט נישט אז די אויפטו איז מיט'ן נישט מקיים זיין.

ס'מוז זיין א פשוט'ערע פשט. אפשר דאס איז דער פשוט'ער פשט, ס'איז נישט קיין וועג. ער זאגט עס איין מאל. וואס צוויי מאל? וואס טוט אויף די צווייטע מאל?

ספק קרא קריאת שמע — ספיקות אין קריאה

אקעי, יעצט גייען מיר לערנען וועגן ספיקות. וואס איז די דין אז ער האט פארגעסן און ער געדענקט נישט, ער האט א ספק צו ער האט געליינט קריאת שמע, אדער ער האט געוויסע ספיקות אינעווייניג.

ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא, סתם אזוי ער געדענקט נישט צו ער האט געליינט קריאת שמע. וואס דארף ער טון? דארף ער נאכאמאל ליינען. לכאורה איז דאך דא א מצוות דאורייתא, וואס ספק דאורייתא דארף מען מחמיר זיין.

פארוואס מאכט ער נאכאמאל ליינען? וואס? מיט די ברכות, ומברך לפניו ולאחריו. ווייל זעט וואס, ווען מ'איז מחויב, דעמאלטס קומט עס מיט די ברכות. דאס איז וויאזוי קריאת שמע טוט. חכמים האבן געזאגט ווען דו טוסט קריאת שמע זאלסטו טון מיט תקנות.

Speaker 2: איי, די ברכות זענען מדרבנן און די קריאת שמע איז דאורייתא? ס'איז א ספק דרבנן.

Speaker 1: ניין, ס'קומט אז ווען דו טוסט, וויבאלד דו טוסט יעצט מדאורייתא...

הלכות קריאת שמע — ספק קרא, טעה, והפסק בקריאת שמע

הלכה יג — ספק קרא קריאת שמע

ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא — חוזר וקורא, ומברך לפניו ולאחריו. אבל אם ידע שקרא, ונסתפק לו אם בירך לפניו ולאחריו או לא בירך — אינו חוזר ומברך.

סתם אזוי, געדענקסט נישט צו דו האסט געליינט קריאת שמע, דארפסטו טון? דארפסטו נאכאמאל ליינען. לכאורה איז עס א מצוה דאורייתא, וואס ספק דאורייתא דארף מען מחמיר זיין. פארוואס דארף ער עס ליינען נאכאמאל? וואס? מיט די ברכות, און מ'בראוויגט זיך פון די דאורייתא.

חידוש: די ברכות קומען מיט די דאורייתא

אבער אלע זענען מודה אז ווען מ'איז מחויב, דעמאלטס קומט עס מיט די ברכות. דאס איז וויאזוי קריאת שמע טוט. האסטו יעצט א קריאת שמע, איז עס מיט די ברכות. זייער גוט. די חכמים האבן געזאגט, ווען דו טוסט קריאת שמע, זאלסטו עס טון מיט די ברכות. איי, די ברכות זענען מדרבנן און די קריאת שמע איז דאורייתא? זייער גוט. אבער די רבנן קומט אז ווען דו טוסט עס, וויבאלד אז דו יעצט מדאורייתא דארפסטו עס טון, ס'איז נישט קיין רעגולער דרבנן, ס'איז א דרבנן פון וויאזוי צו טון די מצוה דאורייתא. ס'איז די פעקעזשינג פאר די דאורייתא.

אבל אם ידע שקרא, ער ווייסט ער האט געליינט קריאת שמע, נאר זיין ספק איז אויב ער האט מקיים געווען די מצוה פון ברכות קריאת שמע, אינו חוזר, ער דארף ער נישט צולייגן די ברכות, ווייל דעמאלטס איז זיכער די ברכות יא א דרבנן. זייער גוט.

הלכה יד — קרא וטעה

קרא וטעה — יחזור למקום שטעה.

קרא וטעה, א מענטש האט געליינט קריאת שמע און ער איז טועה געווען. וואס הייסט ער איז טועה געווען? ער האט זיך צעמישט אינצווישן, ער האט נישט גוט געזאגט א ווארט, ער האט געזאגט א ווארט אנשטאט אן אנדערע. יא. יחזור למקום שטעה, ער דארף נישט צוריק אנהייבן פון אנהייב קריאת שמע, נאר ער זאל צוריקגיין צו די פלאץ וואו ער איז זיך טועה געווען און פון דארטן גיין ווייטער. אה, ווייטער ער דארף זאגן על הסדר. לכאורה איז דאס א וויכטיגע כלל אין גאנץ לעבן, מ'קען נישט צוריק אנהייבן פון אות אלה. פון דארטן וואו דו ביסט זיך טועה געווען, טו תשובה און גיי ווייטער. זייער גוט.

נעלם ממנו מפרשה לפרשה

נעלם ממנו מפרשה לפרשה, וואס הייסט נעלם ממנו? זיין טעות האט זיך צעמישט, ער געדענקט נישט וואו זיין טעות איז געווען? ער האט פארגעסן,

Speaker 2: קענסטו לויט'ן זאגן... ער זאגט נישט, אויב איינער מיינט ער האט נישט מכוון געווען, שטייט נישט דא אז ער זאל צוריקגיין. ס'איז די צווייטע מאל די עיקר, אזוי?

Speaker 1: גוט, ס'שטייט נישט. ס'שטייט ער זאגט צוויי מאל, און מ'דארף נישט זאגן צוויי מאל, מ'זאגט איין מאל.

קרא מלה אחת וכפלה — איבערזאגן א ווארט

זייער גוט. "קרא מלה אחת וכפלה", ווען מ'ליינט איין פסוק, ס'שטייט גאנץ "ואהבת", און ער זאגט נאכאמאל די פסוק "ואהבת", "הרי זה מגונה".

אבער "קרא מלה אחת וכפלה" איז נאך הארבער. ווען איינער זאגט א ווארט, און ער זאגט איבער נאכאמאל די ווארט "שמע", ער זאגט נאכאמאל "שמע" בשעת קריאת שמע, דעמאלטס איז עס נאך הארבער, מ'מאכט אים שטיל, מ'זאגט אים ער זאל אויפהערן. פארוואס? ווייל דאס איז ערגער, ווייל דאס איז ווי ער זאגט שתי רשויות. ער ווייזט אז ער זאגט ער האט צוויי שמע'ס, אזוי? אזוי סאונדט עס.

Speaker 2: אבער "שמע" זאגט מען דאך פאר די איד, "שמע ישראל", ס'איז נישט... אפשר מיינט ער צו זאגן "השם השם"?

Speaker 1: ער מיינט צו זאגן אויך אויף די איבעריגע ווערטער, "שמע" "אלקיננו אלקינו". אלקינו, אפשר מיינט עס אויף די אלע ווערטער זאגט מען צוויי מאל. איך ווייס נישט.

הקורא לסירוגין — ליינען שטיקלעך שטיקלעך

ווייטער, **הקורא לסירוגין**, אז מ'ליינט די ווערטער פון קריאת שמע שטיקלעך שטיקלעך, **יצא**, האט מען יוצא געווען. דאס הייסט מ'איז מפסיק אינצווישן, בעסיקלי, רייט? מיט א הפסק. מ'איז יוצא.

און נישט נאר מ'איז יוצא סתם מיט קליינע שטיקלעך, אפילו **שהה בין סרוג לסרוג כדי לגמור את כולה**, אפילו אויב ער האט געשוויגן, ער האט זיך אויפגעהאלטן צווישן איין שטיקל און א צווייטע, לכאורה סרוג איז א לשון פון שטיקלעך, דאס מיינט עס צו זאגן. סרוג מיינט א שטיקל, ער מאכט שטיקל שטיקל. סרוג איז א לשון פון סרוג, פון שטריקן, וואטעווער, מ'נייט צוזאם שטיקלעך? ניין, גאנץ איז א פאנטעריגעס, איך ווייס נישט.

כדי לגמור את כולה, אפילו ער מאכט אזא לאנגע שהיה אזוילאנג ווי ס'דויערט צו ענדיגן די גאנצע, צו זאגן אז דאס איז שוין ממש געמאכט ווי צוויי עקסטערע זאכן, אבער נאך אלץ יוצא. **והוא שיקרא על הסדר**, און ווייטער נאר אויב ער ליינט אויף די סדר.

Speaker 2: פארוואס, דער רמב"ם האט דאך פריער געזאגט אז אויב מ'ליינט נישט אויף די סדר איז מען אויך יוצא?

Speaker 1: אהה, אפשר דא רעדט ער ווייטער פון די סדר וואס מ'איז נישט אין די פסוק. אה, רייט.

קראה מתנמנם — ליינען דרימלדיג

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **קראה מתנמנם**, איינער ליינט די קריאת שמע שלאפעדיג, דרימלדיג, יא, נישט שלאפעדיג.

ומהו מתנמנם? זאגט דער רמב"ם, **הוא שאינו לא ער ולא ישן**, ער איז נישט אינגאנצן אויף אבער ער שלאפט נישט אויך נישט אינגאנצן, אזוי דרימלדיג. **יצא**, האט ער יוצא געווען.

טאקע, אויב ער זאגט עס, ווי לאנג ער זאגט ארויס, אפילו אויב ער זאגט עס האלב וועגס נישט דא, **יצא**, האט ער יוצא געווען. דאס הייסט אזויווי זאגן אן כוונה וואס מ'איז יוצא.

אבער די ערשטע פרשה דארף יא זיין כוונה, **ובלבד שיהא ער בפסוק ראשון**, אבער די ערשטע פסוק דארף ער יא זיין אויף און האבן כוונה.

Speaker 2: יא, דאס וואלט געווען די מקור פאר די פשט וואס מ'האט פריער געזאגט פון די מצער, אבער ס'איז צוויי אנדערע הלכות, סאו איי דאוונט נאו.

היה קורא ופגע באחר, די פוסקים זאגן אז ווען דער עולם זאגט קדוש קדוש איז אזוי ווי... אזוי ווי דיין רבי. היה קורא, א מענטש ליינט, ופגע באחר, ער באמפט אריין אין מענטשן, לכאורה ווייל מ'קען דאך ליינען וואקאנדיק, אדער פגע בו, אדער אנדערע מענטשן באמפן אריין אין אים. איז דעמאלטס, בין הפרקים, אויב האלט ער צווישן "ואהבת" און "והיה אם שמוע" און אזוי ווייטער, ער גייט עס זאגן פונקטליך וועלכע, איז אזוי, פוסק, דעמאלטס מעג ער מפסיק זיין, ער זאל מפסיק זיין, ומתחיל, און נישט נאר ער מעג ענטפערן, נאר ער מעג מתחיל זיין **ושואל בשלום מי שחייב בכבודו**. איינער וואס ער איז חייב בכבודו, די גמרא מסביר וועמען מ'איז חייב בכבודו, **גוי שפגע בו אביו או רבו או מי שגדול ממנו בחכמה**. ווייל אויף דעם איז דא אן ענין, אביו ורבו איז עס ממש א מצוה, דער מי שגדול ממנו בחכמה איז עס אן ענין פון דרך ארץ. מ'האט געלערנט אז ס'איז אויך א מצוה, ס'איז א חלק פון "מפני שיבה תקום".

שואל בשלומי, ס'איז נישט געווען סתם אז יעדער מענטש האט זיך באגריסט, ס'איז דא א מצוה, אן ענין, א חיוב. איז נישט קיין ענין צו צוריקענטפערן. אבער צו זיין רבי'ן איז א גאנצע... אויב ס'איז א איד האלט אינמיטן קריאת שמע, ער האלט צווישן איין פרק און די צווייטע פרק, אדער אפשר אפילו ער זעט אז זיין רבי קומט אריין, קען ער שנעל ענדיגן די פרק, נאכדעם גייט ער צו צום רבי'ן און ער זאגט אים שלום עליכם, און ער זאגט אים איך האלט אינמיטן קריאת שמע.

באמצע הפרק – נאר פאר יראה

אבער אויב איז ער אינמיטן א פרק, דעמאלטס, ער ליינט און ער האלט אינמיטן א פרק, דעמאלטס איז ער פוסק ומתחיל לשאול, אלא בשלום מי שחייב בכבודו. דעמאלטס, אינמיטן די פרק, טאר מען נישט מפסיק זיין פאר כבוד. אבער פאר וועמען מעג מען יא מפסיק זיין? איינער פון וואס א מענטש האט מורא פון אים. א גוי, א מלך, א מלך האומות, אדער א גנב, איך ווייס, א באצווינגער, וכיזא בהן, איז ווייל דער מענטש האט מורא פון אים, און מען איז אים מתיר אז ער זאל מפסיק זיין. די מורא מיינט אוודאי נישט אז ער גייט אים הרגענען דעמאלטס, איך דארף נישט אנקומען צו דעם. ס'איז א גרעסערע לעוועל פון פחד ווי... ער גייט נישט קענען געהעריג פאוקעסן אויף דאווענען ווייטער. סאו, ענדיג וואס דו האסט צו טון, און קום צוריק צו מכוון זיין און דאווענען ווי ס'דארף צו זיין.

אבער מי שחייב בכבודו... ניין, ס'קען זיין אז יענער גייט זיין... יענער... ס'קען דאך זיין אז דא איז איינער א מלך, איינער... ער וועט געדענקען אייביג, יענער האט מיר נישט געזאגט שלום ווען איך בין אריינגעקומען, און ער גייט אים מאכן גרעסערע טעקסעס, איך ווייס וואס.

אבער מי שחייב בכבודו, איינער וואס די סיבה פארוואס דו זאגסט אים שלום איז נישט ווייל דו האסט מורא פון אים, נאר סתם ווייל דו ביסט מחויב אין זיין כבוד, כגון אב ואם ורבו, איז נאר **אם נתן לו שלום תחילה, פוסק**, דעמאלטס זאל מען מפסיק זיין אפילו אינמיטן פרק, **ומשיב לו שלום**, און ענטפערן שלום, אבער אנהייבן נישט.

דער רבי מעג שלום זאגן אינמיטן קריאת שמע

זייער גוט. דאס איז די הלכה למעשה. זעט אויס אז דער רבי, פארוואס דער רבי געבט שלום אינמיטן קריאת שמע? אזוי גייט עס, ס'איז דא רבי'ס וואס געבן שלום אינמיטן קריאת שמע. דער רבי ווייסט נישט אז ס'איז קריאת שמע? איך ווייס נישט. דער רבי דארף נישט? דער רבי מעג? איך פרעג א שאלה, דער רבי מעג? דאס מאכט ער זאגן, דער רבי מעג.

ס'קען זיין, ווען יעקב אבינו האט געהערט אז זיין זון יוסף איז א מלך, האט ער געטראכט, "יעצט איז מיין ערשטע געלעגנהייט צו קענען מקיים זיין די מצוה, איך וועל אים גיין טרעפן, און איך וועל אים מקדים זיין בשלומי צווישן פרק לפרק." ס'איז גוט, דער רבי מעג.

דער ירושלמי זאגט טאקע אזוי ווי מיר. דא אמר ר' שמעון, צריך לשאול בשלום אדם שהוא גדול בתורה, זעט מען אז מ'איז מחויב, אפילו אינמיטן קריאת שמע. איך האב גראדע געטראכט, דער טאטע האט דאך אויך דא א

ער האט פארגעסן וועלכע פרשה ער איז. אה, וואו ער שטייט. ער האט יעצט געזאגט... ביידע ענדיגן זיך "ובשעריך". ער הערט זיך זאגן די ווארט "ובשעריך", האב איך געזאגט "ובשעריך" פון "ואהבת" אדער פון "והיה אם שמוע"? ביידע איז אן ענדע פון א פרשה. ניין, נישט נאר דעם, ער האט אפילו פארגעסן צו ער האט בכלל אפשר נאר געזאגט די ברכה שלפניו עדיין, ס'איז נישט געווען די "ובשעריך". ער ווייסט אז איך האב געזאגט איין פרשה, איך ווייס נישט וועלכע איך האב געזאגט.

איז די פשוט'ע תירוץ איז פשוט, שמע וואלט ער זיך שוין זיכער געזאגט, ווייל ער האלט זיך צווישן פרשה לפרשה. ער געדענקט אז ער האט אנגעהויבן, און ער געדענקט אז ער האלט נישט אינמיטן א פוסק. איז חוזר לפרק ראשון, "ואהבת את ה' אלקיך". לכאורה דאס זאל באדייטן ווייל ס'איז נאך אלץ אינמיטן די דאורייתא, אלץ נאך אינמיטן די מצות קריאת שמע. יא, ס'איז לכאורה פשוט א ספק דאורייתא. יא.

טעה באמצע הפרק ולא ידע היכן טעה, ער איז זיך טועה געווען אינמיטן א פרק און ער געדענקט נישט וואו ער איז זיך טועה געווען, הייבט ער אן פון ראש הפרק נאכאמאל. אה, דאס איז אנדערש. ווייל ער ווייסט נישט, אבער ווייסט ער יא, ער ווייסט נישט. גייט ער צוריק צום אנהייב פרק.

הוא קורא "וכתבתם" ואינו יודע אם "וכתבתם" שב"שמע" או "וכתבתם" שב"והיה אם שמוע", חוזר ל"וכתבתם" שב"שמע". אה, גוט. ער איז מחמיר.

הרגל לשונו הולך

ער זאגט ווייטער וועגן די צוויי קדושות. ווען איז די ספק? אויב ס'איז א טעות געשען נאכדעם וואס ער האט געזאגט "למען ירבו". דעמאלטס ווייסט ער נישט אפשר האט ער אנגעהויבן צו זאגן "למען ירבו" נאך "ואהבת" בטעות, דעמאלטס איז ער נישט חוזר. פארוואס זאל מען האבן אזא חזקה אז מסתם ביסטו יא גערעכט? הרגל לשונו הולך. דו קענסט טראסטן דיין צונג. דיין צונג ווייסט וואס ער טוט, ער טוט עס שוין יארן.

און דא זעט מען אז די נארמאלע וועג פון ליינען קריאת שמע איז אז די צונג ווייסט שוין אליינס. מען דארף האבן כוונה אין די ערשטע פסוק אפשר, אבער אויב האלט ער נאך "למען ירבו" קען ער זיך פארשטעלן אז ער האט דאך געהאלטן שוין נאך "והיה אם שמוע", ווייל אזוי גייט דאך דער הרגל לשונו.

דא זעט מען אז די נארמאלע וועג פון דאווענען איז נישט אזוי ווי איינער זאגט אז מען דארף דאווענען יעדע מאל ווי כאילו מ'האט נישט געדאוונט פאר דעם. די נארמאלע וועג איז אז די צונג ווייסט שוין אליינס. יענץ איז א מדריגה, יענץ איז א חשוב'ע דאווענען, יענץ איז דאווענען בתפילה. א קאצקער חסיד קען זיך נישט מסתפק זיין אין אזוינס, ער גייט נישט מיט די הרגל, ער גייט חס ושלום נישט אין הרגל, קומט אים אלעס ניי. דעמאלטס דארף ער אנהייבן פריש פון די ערשטע "וכתבתם". אפשר אפילו די קאצקער חסידים האבן אמת'דיג יא א הרגל, זיי מאכן זיך נאר.

הלכות טו-יז – הלכות הפסק בקריאת שמע

ווייטער לערנט ער הלכות הפסק. ווען מעג מען מפסיק זיין? ס'איז דא הלכות הפסק אין דורכאויס. סתם מפסיק זיין טאר מען נישט. אפילו אין יקראו ויענו טאר מען נישט סתם מפסיק זיין. אבער ס'איז דא ווען מען דארף מפסיק זיין, ווען ס'איז ראוי להפסיק. דאס האבן מיר געלערנט נאך אין די שאלה. דאס איז ווען מען גיט שלום לכל אדם, דאכט זיך אז ס'שטייט. אבער פון דעם זעט מען אז ס'איז דא א נארמאלע... ניין, איך וויל זאגן א חידוש. אז דאס וואס שטייט אז מ'איז מפסיק, מיינט אז מ'דארף מפסיק זיין.

מ'דארף מפסיק זיין פאר כבוד

היינט האב איך נישט געטראפן קיינעם וואס איז מקפיד אויף די הלכה, אז אינמיטן קריאת שמע זאל ער זאגן שלום פאר זיין רבי'ן. אבער מ'זעט אז מ'דארף. ס'איז נישט סתם אזוי ווי די שאלה, סתם מפסיק זיין טאר מען נישט. דא שטייט אז מ'דארף. דער איינציגסטער פלאץ וואו מ'פירט זיך די הלכה איז ווען מ'זאגט קדוש קדוש, דעמאלטס זאגט מען אז די פוסקים זאגן אז ס'איז ענליך. אבער ער זאגט די גמרא, יא, ער זאגט דאך אזוי.

וואס ס'שטייט "ה' אלקיכם אמת", מאכט מען "ה' אלקיכם אמת ויציב". אבער דער בעל תפילה, אלע, די נוסח פון אונזער דאווענען גייט "ה' אלקיכם אמת, ויציב". ס'איז נישטא קיין ברכה וואס הייבט זיך אן "ויציב", ס'מאכט נישט קיין סענס. ס'הייבט זיך אן "אמת ויציב". ס'איז דאך דא אן ענין צוזאמענלייגן די "ויציב" צו די "אמת". איך ווייס נישט וואס די עצה איז, אבער ס'איז דא א פראבלעם.

סיום פרק ב'

שוין, עד כאן איז פרק ב', האבן מיר געלערנט וויאזוי מ'דארף ליינען קריאת שמע, זייער וויכטיג. דרך אגב, די אלע הלכות האבן נישט מיט דאווענען אין בית המדרש וכדומה, דעמאלטס קען זיין מער, קען זיין די אלע הלכות... לאמיר נאך קלערן איין ווארט וועגן זאגן קריאת שמע אין בית המדרש. קען זיין וועגן דעם איז דא די אלע פסקים פון שלמה... אה, איך וועל דיר זאגן, אין בית המדרש איז נישטא קיין וועג אז דער רבי זאל ציווארטן צו דיר, ווייל דער רבי איז זיך מחייב פאר די בית המדרש. אבער דער רעדט זיך מיט דעם, ער ליינט אינדערהיים, ער איז דאך אן עוסק במלאכת הקורא, און אזא סיטואציע קען זיך אוודאי יא מאכן. אפילו היינט, וואס ס'מאכט זיך חס ושלום ס'קומט אריין איינער, דעמאלטס דארף מען וויסן וואס די הלכה איז.

ניין, אויך בכלל, די הלכות האבן צוטון נישט וואקן, מענטשן אין בית המדרש, אבער אז איינער ליינט קריאת שמע אינדערפרי, ער געדענקט נישט אלעמאל די הלכות, אבער די הלכות האבן נישט גארנישט צוטון מיט די בית המדרש. ניין, אויך אין די הלכות,

יראה, אבער ס'איז נישט די ריכטיגע יראה. יראה מיינט יראה פון די מצוה. ניין, יראה, דא יראה מיינט טאקע אז יענער גייט זיך מאזיק זיין, אז ס'איז א מלך, אן אנס, אן אנס.

בין הפרקים – וואו מעג מען מפסיק זיין

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"ועונה להם בין הפרקים"**. וואס מיינט בין הפרקים? בין ברכה ראשונה לשניה? ס'מיינט, קודם זאגט ער ברכות קריאת שמע, יא? צווישן די ברכות קריאת שמע. בין שניה לשמע, צווישן די "אהבת עולם" מיט "שמע". בין שמע ל"והיה אם שמוע". בין "והיה אם שמוע" ל"ויאמר". און דער רמב"ם ענדיגט, **"בין ויאמר לאמת ויציב"**. אמצע הפרק, ווייל "ה' אלקיכם אמת ויציב" מאכט מען א ריוח באמצע הפרק. **ולא יפסיק אלא לשלום נערה, אלא לשלום נכבד.**

פראבלעם מיט אונזער נוסח – "אמת ויציב"

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אונזער מנהג איז פונקט פארקערט, אז די איינציגסטע צייט וואס מ'מאכט א לאנגע הפסקה איז צווישן "אמת ויציב" פאר די כבוד פון די רבי, אז מ'ווארט אויף די גדול שבהקהל זאל ענדיגן און מ'ווארט פאר אים מיט קדיש. ווייל מ'ווייל אז יעדער איינער זאל זיין, מ'ווייל נישט מפסיק זיין, נישט מאכן קיין הפסק בדיבור. אבער דו ביסט גערעכט אז ס'איז אביסל פאני. און נישט נאר דעם, ס'שטעקט מיך אביסל, ווייל איך ווייס נישט וואס דער בעל התוספות וואלט געזאגט אויף אונזער נוסח. וואס איז דער פשט? דו זאגסט "ה' אלקיכם", און נאכדעם הייבט זיך אן א נייע ברכה, ס'הייבט זיך אן "אמת ויציב". נו, איז דא אן ענין צו מאכן צוזאמען